

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo

Uređuje **Ivan Partaš.**

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1905.

Naklada hrv. slav. šumarskoga društva.

Očitovanje*.

Početkom g. 1904. prešao je „Hrvatski šumarski koledar“ kupom u vlasništvo i nakladu zagrebačke knjižare L. Hartmana (Stj. Kugli). Usljed toga izdao sam ja g. 1904. u vlastitoj nakladi novi šumarski koledar pod naslovom „Hrvatski šumarsko-lovački koledar“.

U taj koledar nisam uvrstio ništa iz „Hrv. šum. koledara“, već sam si materijal za moj koledar sabrao sa drugih strana, a mnoge sastavke izvorno napisao.

Napred spomenuta knjižara izdala je i za g. 1905. svoj koledar, ali kako iz njega razabirem nije se ova začala pretiskati u taj koledar sastavke i skrižaljke iz mogega koledara od g. 1904. koje sam ja sasma izvorno napisao odnosno sastavio.

Tako n. pr. na str. 65. pretiskan je opis vinkovačkog načina procjene, koji se nalazi u mojem koledaru na str. 159. Ovaj opis sam ja sasma originalno sastavio. Nadalje na str. 156. i 157. pretiskan je od rieči do rieči koledar šumskog drveća, kojeg sam ja t. k. za moj koledar izvorno sastavio. U mojem koledaru za g. 1904. nalazi se na str. 155. članak „O lugarstvu“, a na str. 174. članak „dostavak prijavnica“. Ovi su članci sistematički obradjeni te se obaziru ne samo na propise šum. zakona, nego i na sve ine propise, koji se odnose na lugare. Iz rasporeda i sadržaja tih članaka, uviditi će svatko, a na pose onaj komu je poznata šumarska i pravna literatura, da su ti članci na temelju postojećeg materijala sasma izvorno obradjeni. U koledaru pako, što ga je izdala knjižara L. Hartmana (Stj. Kugli) za g. 1905., ova su dva članka skoro sasma pretiskana.

Spomenutoj knjižari nisam ja dao dozvolu, da ona moje izvorne sastavke u svojem koledaru pretiska, pak stoga ovdje očitujem, da je postupak navedene knjižare u ovom slučaju posve nekorektan i protuzakonit bio. Obzirom na tu okolnost i nije valjda nijedan šum. stručnjak hotio, da se izda kao sastavitelj toga koledara strukovne vrsti.

U Zagrebu, mjeseca siečnja 1905.

Andrija Borošić,
kr. zem. šum. nadzornik.

* Za ovaj sastavak uredništvo ne odgovara. Opazka uredništva.

Šumarski list.

Br. 1.

U ZAGREBU, 1. siečnja 1905.

God. XXIX.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Povodom nastupa nove godine 1905.

Ovom novom godinom stupa naš »Šumarski List« već u svoje dvadeset i deveto godišće, te će se za razmjerno kratko vrijeme od dvie godine navršiti i treći decenij obstanka našega kr. slav. šumarskoga društva i njegovoga društvenoga organa. Iz »Šumarskoga Lista« moći je prosuditi ne samo djelovanje našega šumarskoga društva, već i prilike čitavoga našega šumarstva. Te prilike nisu žalibože onako povoljne, kakove bi one mogle biti i kako bi to predstavnici naše šumarske struke željeli. Naročito netom minula godina nije baš bila za naše domaće šumarstvo srećna; novih stećevina ona našem šumarstvu na nijednome polju donela nije, prem su bili preduzeti k tomu nuždni koraci. Aspiracijama našega domaćega šumarstva gledom na državno i autonomno šumarstvo nije ni u prošloj godini udovoljeno, nu to ne smije, po našem sudu, ni naše šumarsko društvo ni njegov društveni organ da smete, već treba i dalje u ovoj novoj godini svim silama uznastojati, da se poluče oni ciljevi za kojima se opravdano ide. Naše šumarsko društvo ako i nije odlučujući faktor, ipak je važan faktor kad se radi oko unapredjenja interesa našega domaćega šumarstva, stog ne bi smjelo biti domaćih šumarskih stručnjaka, koji ne bi ujedno bili članovi našega hrv.-slav. šumarskoga društva. Nu ni to još nije dosta, već bi svaki pojedini član društva morao nastojati, da polag svojih sila u društva i izvan društva podupire interese šumarstva u obće i interese društva napose; naročito pako,

da i u širim krugovima nastoji steći simpatija za ciljeve racionalnoga šumaranja od kojih je ponajljepši uživati šumu, koja se često i proti samomu vlasniku čuvati mora, a od tuda i mnogo zlovolje u tim krugovima, pa i ta smeta polučanju onih ciljeva, za kojima trudbenici na polju šumarstva opravdano teže.

Ciljevi šumarstva vrlo su plemeniti, nu uspjesi djelovanja šumarskoga rada ne opažaju se odmah, pak upravo to zahtjeva i dosta samozataje od strane onih, koji na polju šumarstva rade. Ti se trudbenici narodne njive moraju stoga često zadovoljiti samo s uvjerenjem, da svojim radom promiču obće dobro; pak makar i ne našli odmah priznanja u velikim nagradama i odlikovanjima, ne smije, da ih zahvati malodušje, već im se valja tim žilavije prihvatiti rada, kojim će konačno ipak doći i do onoga što kao nedostatak osjećaju. Spominjemo to naročito zbog toga, što smo počeli opažati, da i mnoge naše vriedne stručnjake počinje zahvaćati neko malodušje, a gotovo i nehaj, videći da im se sprema i rad onako možda ne uvažuje, kako su se nadali, odabrav si zelenu struku svojim životnim zvanjem. Medjutim put pun raznih zaprieka kojim su morale i starije struke proći, dok su došle do podpunoga uvaženja, mora da prodje i razmjerno mlada šumarska struka, pak joj s toga treba što revnijih i vriednijih članova, punih zanosa i složnih.

U slogi i radu je snaga, a bez snage nema ni napredka, s tog umoljamo sve naše cienjene članove ne samo da revno prate rad našega hrv.-slav. šumarskoga društva i društvenoga mu organa, već da u tom radu i sami što revnije sudjeluju. Tako će i društveni organ »Šumarski List« i prilog mu »Lugarski Viestnik« steći što veći i vidjeniji broj suradnika, a o tom ovisi u prvom redu i njegova vriednost. Nuz starije prokušane sile, radostno ćemo toga radi pozdraviti u krugu suradnika i mladje, ma još i sasvim nove sile.

Glede pravopisa opetovat nam je ono, što smo već prošle godine na ovom mjestu spomenuli, naime, da sastavci mogu biti pisani starim ili novim pravopisom, jer i jedan i drugi — bar za sada — opravdanim držimo. Cienjenu gg. suradnike i

prijatelje našega lista umoljavamo, da nas se sjete ne samo član-cima, već i raznim drugim sitnim vjestima za »Listak« a na-ročito upozorujemo na okolnost, da se i takove viesti već od lanjske godine primjereno nagradjuju. Primjećujemo, da upravo obilje ovakovih sitnih viesti svaki list zanimivim čini.

Ovime završujemo, želeć cienjenim društvenim članovima, suradnicima i inim prijateljima našega lista:

Bila sretna nova godina 1905.

Neke misli o shodnim ciljevima suvremene šumarske politike u Hrvatskoj i Slavoniji.

O ovim ciljevima dalo bi se vrlo mnogo napisati — čitavo djelo, nu mi ćemo u sljedećem lih aforistički izložiti naše nazore samo o nekim pitanjima, koja smatramo, da su uslied sada vladajućih prilika od veće aktualne važnosti a u širim se, često i mjerodavnijim krugovima ne samo razno već nekoj puta, po našem mnienju, i krivo shvaćaju. Ovi nas mo-menti i prinukaše, da se latimo pera smatrajuć to i našem pa-triotskom dužnosti. Prelazimo s toga na samu stvar.

U Hrvatskoj i Slavoniji razpremaju šume danas oko 36% dakle okruglo $\frac{1}{3}$ čitave površine. Ovo je vrlo povoljan razmjer u svakom pogledu, te bi se u glavnome imao i nadalje uzdržati. Doduše krčenje šuma i pretvorba šumskoga tla u ostale vrsti kultura, mogla bi se naročito u ravnim predjelima i gdje doista vlada prava potreba na gospodarskom zemljištu i dalje, nu sad već opreznije, dozvoljavati, ali ipak u savezu s težnjom, da se tim nastali manjak bar djelomično pokrije uzgojem šuma na ogoljelim brdima, napose našega Kraša.

Daljnem zakrašivanju s jedne, a sustavnom i bržem pošumljenju prostranih kraških go-ljeti (oko 70 tisuća rali) s druge strane, valjalo bi posvetiti više pažnje a poći putem, kojim se je udarilo u nekim susjednim zemljama, koje su obilovale do nedavno isto takovim goljetima,

kao i naš Kraš, a ipak je pitanje posvemašnog pošumljenja tih goljeti, pitanje u glavnom riješeno; naime od načelnog pitanja ono je tamo danas postalo samo pitanje vremena. Da se to pitanje i kod nas rieši, nužno je: da se polag primjera koje su nam te zemlje dale, izdade poseban »zakon za pošumljenje kraških goljeti«, a neposredno rješenje tog pitanja preuzme sasvim u svoje ruke naša autonomna vlada — danas ima ona dosta vlastitih organa na raspoložbu — posao sustavno organizuje, te tako i pošumljenje tih goljeti u dogledno vrieme zajamči. Nuzgredno budi spomenuto, da je u tom pogledu na naš predlog stvorilo naše hrv.-slav. šumarsko društvo posebnu rezoluciju i podneslo istu vis. kr. zemalj. vladi. I u našem visokom saboru upozorio je visoku vladu na to pitanje gosp. narodni zastupnik prof. Dr. Šilović u prošlom satarskom zasjedanju, što sa priznanjem i zadovoljstvom primjećujemo.

Rad kr. nadzorništva za pošumljenje Kraša, koje već od g. 1878. postoji a sjedište mu je u Senju, ne može na sadanjoj svojoj podlozi, pa bile mu i radnje kako pohvalne, u dogledno vrieme pošumljenje silnih prostorina gologa Kraša osjegurati. Svakom će to biti razumljivo, već s tog razloga, što se iza ovog zvučnoga naslova krije lih jedna stručna činovnička sila, pridijeljena ovamo na službovanje iz redova šumarskoga činovništva postavljenoga za upravu naših državnih šuma. Bila s toga ta sila ma kako vrstna, nije ona u stanju, da svojim radom postigne kakovih vanrednih uspjeha — to je upravo nemoguće; nije dakle ni čudo, da se za pošumljenje kraških goljeti ne upotriebe godimice ni sve one presadnice, koje su se na Krašu uzgojile u tu svrhu, a u šumskim vrtovima toga nadzorništva. Tako odlazi svake godine mnogo tisuća u tim vrtovima uzgojenih biljka i u predjele gornje Hrvatske, gdje im za pravo ne bi smjelo mjesta biti. —

Gospodarstvo u državnim šumama u svim se naprednim državama vodi poglavito u smjeru, da se one smatraju narodnom imovinom, pak i s tog gledišta gospodarstvo

u njima nastoji dovesti u što bolji sklad s gospodarskim potrebami naroda. Istom u drugom redu mogu se one smatrati neposrednim vreloom državnih prihoda. Po našem mnienju imala bi s toga u prvom redu uprava državnih šuma izaći u susret onim državljanima, koji vlastitih šuma ne imaju, a šumski su im užitci neobhodno nuždni. Tako doseljenicima, koji niti su članovi koje zemljištne zajednice, a niti mogu biti pravoužitnici u kojoj od naših krajiških imovnih občina. U prvom redu zvana je uprava naših državnih šuma da preuzme skrb, da ovakovi ljudi mogu doći legalnim putem do potrebitog im gradjevnog, tvorivnog, naročito pako ogrievnoga drva. Može se to lahko polučiti: češćim otvaranjem manjih sječina, i prodajom pojedinih stabala u sječinama, djelomičnim uzgojem sitnih šuma, osnivanjem drvodvora itd. To bi bio i jedan od načina, predusresti u državnim šumama šumskim štetama, od kojih i državne šume trpe. Ne imaju dakle pravo oni, koji u svojim dopisima po našim novinama češće interpeliraju primjerice uprave naših pojedinih imovnih občina, da se one poskrbe za to, da oni mogu kupiti ogrievno drvo. Imovne občine imaju se skrbiti za svoje pravoužitnike u prvom redu, nu na žalost ne mogu one — gospodareć potrajno — iz svojih šuma često ni onu množinu drva izvaditi, da namire potrebe svojih pravoužitnika, a nekmo li nepravoužitnika. Za posliednje mora tu brigu preuzeti u prvom redu država, naročito uprava državnih šuma. Ovo vriedi osobito za naše prilike, a u krajevima, u koje se je mnoštvo stranaca uselilo, te gdje ne ima ni privatnih šuma.

Potrebe naroda u nekom kraju i zemlji najholje može prosuditi onaj, koji je u tom kraju ili zemlji rodjen i uzgojen, pa je i to već jedan od važnih razloga, da budu i kod uprave naših državnih šuma namještivani u prvom redu naši domaći sinovi. Žalibože, što praksa to ne pokazuje, jer evo ni do danas nije kod uprave naših državnih šuma primjerice namješten ni jedan od absolvenata naše domaće šumarske akademije, ma da je taj zavod po svom ustrojstvu i položaju prvi pozvan, da uzgaja sile za obstojeći posebni hrvatsko-slavonski status činovnika

uprave državnih šuma, a za koji je status hrvatski jezik uređovni jezik po duhu i slovu temeljnog državnoga zakona — nagodbe.

Kao što glede šumskih užitaka za useljenike i druge nepravoužitnike, tako bi se država, mislimo, imala u prvom redu skrbiti, da se poveća ratarsko tlo ondje, gdje naročito ne ima nikakvih privatnih šuma, a zavládala je nestašica na takovom tlu. U prvom redu, držimo, imala bi država, da djelomičnim krćenjem svojih šuma, u koliko one nisu na absolutnom šumskom tlu, nastojati toj nestašici doskočiti. Ima, kako nam je znano, takovih krajeva u području negdašnje Vojne Krajine, a ipak kako doznasmo neka sela nisu bar do sele mogla, od našega šumskoga erara ni za dobre novce dostati u te svrhe nužno šumsko tlo. Scienimo, da bi bila dobra ona šumska politika, na ovakovim stranama šume i šumsko tlo prodavati a na drugim opet isharačene šume i pusto šumsko tlo kupovati i ponovno ga šumskoj kulturi privadjati, kako to primjerice mnoge države čine, pa i uprava državnih šuma u samoj Ugarskoj. Bilo bi to neposredno ne samo na korist državljana, već i same države — već sama zemljarina znatno je veća kod ostalih vrsti gospodarske težatbe nego kod šumskoga uzgoja — a bio bi to konačno i način promicati racijonalno šumogojstvo u obće. —

Uprava šuma naših krajiških imovnih občina imala bi po našem mnienju svoja nastojanja koncentrirati oko toga: 1. da u što izdašnjoj mjeri obskrbi svoje pravoužitnike nuždnimi šumskimi užiteci, 2. da gospodari što strože potrajnije koli u svojim šumama, toli svojimi novčanimi prihodi i glavnici. Osjegurati svoje pravoužitnike i svoj vlastiti obstanak, to bi glavno načelo imalo svakoj imovnoj občini uvijek pred očima biti. Istom kad su ti glavni ciljevi polučeni ili bar polučenje takovih podpunoma osjegurano, smjele bi imovne občine misliti i na ostvarenje ostalih svojih poziva i sporednih ciljeva kao što su: izgradnja željeznica, puteva i drugih investicijah, darovi i t. d. Inače moglo bi lahko doći vrijeme, da one, koje su veledušno ovo i ono podupirale, svoje glavnice u

poduzeća od obće koristi ulagale, da će doći možda i same tečajem vremena u priliku, ili bolje nepriliku, tražiti u vele-dušju drugih faktora sredstva za svoj obstanak.

Nema šuma u Hrvatskoj i Slavoniji, koje bi u tolikoj mjeri stradale od šumskih šteta, kao što šume naših krajiških imovnih občina. Šumske štete u ovim su šumama prava rak rana, koja ugrožava često sam obstanak tih šuma. Uprava imov. občina imale bi sve i sva učiniti, da se tomu zlu do-skoči. Ovo je pitanje bilo predmetom razprave na ovogodišnjoj skupštini našega hrv.-slav. šumarskoga društva. Po našem mnijenju ono još ni tom prilikom nije podpunoma razbistreno, niti su sva sredstva predložena, da se tim silnim štetama na put stane. Samo u što bržem rješavanju šumskih prijavnica po oblastima i energičnom utjerivanju odštetnih svota, pak ni u iztaknutom ranom doznačivanju ogrievnoga drva, ne će le-žati uspješno rješenje tog pitanja. Upućivati djecu već u pučkoj školi na veliku važnost šuma po ljude, uciepljivati takovoj djeci već u školi ljubav k šumi, pružiti i nepravoužitnicima priliku da lahko legalnim putem dodju do drva, trsiti se da ljudi s drvom štedljivije postupaju uvedenjem štednjaka i uporabom surogata i odpada za loženje, čuvanjem šuma u samoj šumi, savjestnim sastavljanjem i izpitanjem prijavnica i tomu slično matramo takodjer važnim sredstvima, kojima bi se moglo na put stati širenju toga zla. Sporazumak izmedju uprave držav-nih i imovno-obćinskih šuma morao bi, mislimo, i ovdje postojati.

Ima kod nas i u stručnim krugovima struja, koja misli da bi dobro bilo sadanju organizaciju im. občina tako preudesite, da se stvore neke manje celine slične onim naših zemljištnih zajednica. Proti ovomu nazoru ima temeljitih argumenata, s tog mislimo da bi ovo bio loš cilj za kojim se ne bi ići smjelo, a u prvom redu s razloga, što se najbolje gospodariti može s velikim šumskim kompleksima. Već narav samoga šumskoga posjeda to sa sobom donosi, kako je iskustvo svagdje dokazalo. Svagdje se danas ide za tim da se stvaraju udruge šumoposjednika, da se uspješnije gospodariti može. Za to ići za tim, da se raz-

drobe pojedine imovne občine u manje cjeline, držimo ne samo neshodnim, već gotovo pogubnim. Dapače tog smo nazora: koja sreća da se imovne občine nisu po bivšim krajiškim pukovnijama stvarale, već da sve te šume tvore jednu gospodarstvenu celinu. Tad bi pasivnije dielove mogli uzdržavati aktivniji dielovi, te ne bi baš onaj najsiromašniji pravoužitnik bio prisiljen, da plaća znatnije pristojbe za šumske užitke, kako mora sada kod siromašnijih imovnih občina, dočim pravoužitnici bolje stojećih imovnih občina uživaju te užitke badava, a nekima se čak i školski namet po upravi imovne občine (brodske) plaća.

Govoreći o državnim šumama spomenuli smo, da bi se šumarenje već i u tim šumama imalo dovesti u sklad sa gospodarskim potrebami naroda — dakako u koliko je to dopustivo s načelima racijalnoga gospodarstva — nu još u daleko većoj mjeri vrijedi to za šumarenje kod imovnih občina. Upravljači tih šuma ne bi snjeli nikada s uma svrći, da gospodare s narodnim ili bolje s pravoužitničkim dobrom, a ne sa šumom kojega privatnoga veleposjednika. Uredovanje pako samo imalo bi biti što više moguće susretljivo, obzirno i brzo. Potonju okolnost gotovo da spriečava institucija lokalnoga oblastnoga nadzora. Taj nadzor se je u danas postojećoj formi, gotovo bi rekli, preživio a nije osobito shodan. Više puta, kako smo imali prilike čuti, on je razlogom da se poslovanje imovno-obćinske uprave ne može, kako naputak veli, »potrebitom hitrinom« obaviti. A upravo je s tog razloga taj nadzor predviđen, pak bi mnogo puta mogli biti baš tim povodom i ugroženi interesi imov. občine, a gdje je ta »hitrina« doista od nužde, kao primjerice kod odobrenja dražbenog čina i t. d. Polag do sele stečenog obilnoga iskustvu, trebalo bi, drže dobri poznavaoци imovno-obćinske uprave, mjestni nadzor po povjerenicima, shodno modificirati, a svakako i ograničiti; ako ne već s drugih razloga, a ono svakako zbog prevelikog možda i nehotičnog upliva, koji sam po sebi imadu osobe tako visokoga položaja u činovničkoj hierarhiji, kao što su redovno vladini povjerenici za imovne občine. Po gotovo shodno bi

bilo dokinuti ili bar na najnuždnije ograničiti skroz lokalni nadzor po zamjenicima vladinih povjerenika, koji se danas teško podnosi naročito od strane starijih stručnjaka — upravljača im. občina i koji ni nije zakonom predviđen. Ako i je baš ova vrsta lokalnoga nadzora u prvo vrijeme obstanka imov. občina bila shodna, dok još u obće institucija imov. občina nije uhvatila pravoga korjena i dok se imov. občinska uprava nije kristalizovala: danas su se, nakon trideset godina što imov. občine postoje, odnošaji skroz promijenili, te se upravo ta vrsta nadzora ne smatra više tako nuždnom i potrebitom. Bilo bi ali za to od nužde, da bude što intezivniji nadzor od strane vlade po izaslanicima iz njezinoga šumarskoga odsjeka i to naročito u skroz stručnom pogledu. Detaljnije i češće nadziranje po ovim vladinim izaslanicima bilo bi upravo od velike koristi po pojedine imovne občine; današnje u godini jednokratno gotovo ne dostaje. U ovom smjeru držane eventualne preinake zakona o imov. obćinama, držimo, da bi bile vrlo shodne. Sam pako zakon o imov. obćinama smatramo u glavnim načelima vrlo dobrim i shodnim, te ne bi bilo uputno, mnijemo, u glavnu ubit toga zakona dirati, ma da i jest mnogima trn u oku baš ona ustanova, koja izključuje nepravoužitnike od svakoga utjecaja u upravu imovnih obćina.

Mnogo pazke zaslužuje pitanje o državnoj pripomoći pasivnim imovnim obćinama. Ta je pripomoć zakonito zajamčena, nu dalje od jednokratne državne pripomoći tim obćinama, nije do sele još došlo. U interesu tih pasivnih imovnih obćina bilo bi, da se to pitanje jednoć konačno rieši i ekzistencija im obezbiedi. Time bi se sjegurno mnogo doprinjelo i definitivnom riešenju pitanja o »imovnoj obćini ličkoj«, koja još ni do danas u život stupila nije. Interesenti — pravoužitnici te ličke imovne občine shvatili su svoj položaj, znajući što bi ih čekalo, da se institucija njihove imovne občine u život privede onako, kako se je kod svih ostalih u život privela. Ipak bi se i to »višeće« pitanje već jednoć riešiti moralo, pak ako i ne već s drugog razloga, a ono s tog, da se uzmogne shodno urediti nprava tamošnjih državnih šuma. Sa današnjim svojim osobljem

nije toj upravi moguće u tim silnim šumskim kompleksima ni uz najbolju volju uvesti skroz duhu vremena odgovarajuće racionalno šumsko gospodarstvo; ona još sveudilj mora da gospodari ne samo s pravom državnom svojinom, već i onimi prostranimi površinami, koje su jur za imovnu obćinu prigodom segregacije izlučene.

Razdiobom kućnih zadruga u području svih imovnih obćina, znatno se je povećao broj ognjišta te današnja, mala, kompetencija naročito na ogrievnom drvu ovakovim podieljenicima ne dostaje. Svakako leži u tom jedan od najvažnijih razloga silnih šumskih šteta, od kojih stradaju imovno-obćinske šume više, nego ikoje druge. Pošto se iz šuma imovnih obćina toliko drva daje, koliko se gospodareć potrajno, u obće davati može, morala bi ići šumska politika mnogih imov. obćina za tim, da si povećaju svoju šumsku površinu. Bolje situirane imovne obćine morale bi nastojati, da kupnjom dodju do obližih zgodno ležećih šuma. Kako u bivšoj Vojnoj Krajini ne ima drugih takvih šuma do državnih, morale neke od njih u kombinaciju doći. Mislimo, da bi država lahko pristati mogla na takovu prodaju pojedinih svojih šuma, znajući da će one doći u isto tako dobre ruke. Nu i inim načinima morale bi mnoge imovne obćine nastojati, da im bude moguće povisiti malu kompetenciju na ogrievu, tako naročito uzgojem takovih vrsti drva, ma i prokušanih eksota, kojih je prirast vrlo velik. Pri mjerice samo spominjemo uzgoj bagrema (akacije), kanadske topole i sličnih vrsti drveća. Uzgoj sitnih šuma više je palativno, nego li radikalno sredstvo trajno doskočiti nestašici na drvu. Neki misle, da bi i inako uređenje prava na šumske užitke, više prema pučkom shvaćanju, moglo mnogim, drva vrlo potrebnim pravonžitnicima, do takvoga pripomoći*. —

Glede šuma naših zemljištnih zajednica učinjeno je zadnje doba više toga, da se taj u celosti svojoj dosta veliki šumski kompleks očuva i uredi za potrajno uživanje.

* Vidi o tom člančić g. kot. šumara G. Ogrizovića, priobćen u ovom broju našega lista. Uredn.

Prvo kanilo se je postići zakonom o zemljištnim zajednicama a drugu zakonom o uređenju stručne uprave u šumama stojećim pod osobitim javnim nadzorom, odnosno zakonom od 22. siječnja 1894. o uređenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave.

Prvo spomenuti zakon još se nalazi u stadiju provedbe, dočim su se spomenuta druga dva zakona u glavnom provela i to tim načinom, da je većina šuma zemljištnih zajednica ukotarena t. j. stručna šumska uprava u njima povjerena kr. kot. šumarima, te u to ime pojedine takove zemlj. zajednice doprinose izvjestne prinose za uzdržavanje ovih šumar. tehničara. T. zv. ukotarivanje pojedinih zemlj. zajedn. obavljeno je već prije više godina. Bilo bi možda shodno, da se taj posao opet jednoć revidira i eventualni manjci uklone, naime: po koja mala šum. površina izluči, koja veća izpuštena ukotari, a i možebitni nedostaci kod odmjere doprinosbenih iznosa izprave, te kod toga veći obzir uzme na sadanje stanje i unosivost pojedinih objekta, kao i na raspoložive novčane glavnice izvadjene iz tih objekta, nego li na samu veličinu površine pojedinih ukotarenih šuma.

Novimi zakoni, medju koje spada i zakon o zemlj. zajednicama, riedko se kada odmah cilj podpunoma polučiti može, ma bili oni još kako pomno izradjeni. Tako je i s ovim zakonom. Obzirom na shodno vodjenje šumskoga gospodarstva sadržaje taj zakon takovih nekih stanova, koje podpunoma ne odgovaraju, pak bi ih valjalo shodnijimi izmjeniti. Naročito spominjemo ustanove o djelokrugu glavnih skupština svih ovlaštenika. Kako je tim glavnim skupština dan prevelik djelokrug, onemogućuju one često shodno i racionalno vodjenje šumskoga gospodarstva u obće, naročito namještenje valjanoga lugarskoga osoblja, te se je već o tom i u skupštini našega šumarskoga društva razpravljalo i shodne rezolucije vis. vladi u tom pogledu podniele.

Neke zemlj. zaj. imaju iz šumskih prodaja potičućih glavnic, a brigu vrhu tih glavnica vodi danas sama naša visoka

zemalj. vlada. Držimo da bi shodno bilo ove glavnice, jer su to većinom prave šumske glavnice, očuvati šumskomu gospodarstvu i to tako, da prihodi tih glavnica budu u prvom redu opredieljeni za njegu i uzdržanje šuma dotičnih zemlj. zajednica, dakle: za pokriće proračunskih izdataka, koji padaju na teret šume i šumskoga gospodarstva (doprinos zemlji za šum. osoblje, plaće lugara, kulturne troškove za uzgoj i njegu šume i tomu slično), a tekar iza toga na ostale možebitne investicije u korist zem. zajednice i zajedničara. Ako se jedan dio takovih glavnica već investirati želi, neka se tada u prvom redu investira u kupnju novih šumskih površina. U pretežnoj većini slučajeva, što osobito vriedi za stari Provincial, ne dostaje naime šuma pojedine zem. zaj., da bi se iz nje moglo u celosti namiriti sve potrebe ovlaštenika na drvu, napose na ogrievu. S toga bi bilo dobro, gdje je samo moguće, ići na za tim, da se prikupe zgodno ležeće susjedne šume, naročito pojedinih vlastelinstva. Često je moguće dosta lahko doći do takovih šuma, naročito onda, kad su u njima sva stara stabla već prodana, pošto je prevelika množina mladih šuma ovakovomu vlastelinstvu znatan teret. Osim toga moralo bi se svojski nastojati, da se digne prirast ovih šuma naročito uvadjanjem brzo rastućih vrsti drva, kako je već i za krajiške imovne občine spomenuto. Ovdje bi se dapače moglo u pojedinim slučajevima i podpuno izmjeniti vrsti drveća, jer su šume mnogih zemljištnih zajednice vrlo malene, pak to ne bilo s osobitim potežkoćami skopčano.

Govoreć o šumama naših zemljištnih zajednica moramo i koju reći organizaciji šumarske službe kod naše političke uprave, naročito kod oblasti prve molbe, jer je organizacija te službe u tiesnom savezu sa rečenim zajednicama.

Da ne ima naime tih zajednica, ne bi kod političkih oblasti I. molbe, bilo toliko šumarskih tehničara, kr. kot. šumara i i šum. vježbenika, koliko ih ima. Težište njihovoga rada leži više u tom što su oni upravljači šuma onih zemljištnih zajednica koje su ukotarene — a takovih je pretežna većina — nego kao šumarskih izvjestitelja kr. kot. oblasti i oblastnih organa

za izvršivanje šumskoga redarstva. Ova dva djelokruga morala bi se strožije lučiti. U prvom imala bi se kr. kot. šumarima, kao upravljačima šuma ukotarenih zem. zajednica dati veća samostalnost, jer je uprava tih šuma njima pod osobnom odgovornošću povjerena, a oblast ima samo vrhovni nadzor, dočim su glede svog ostalog djelokruga lih organi oblasti. Da se ta dva različita djelokruga u praksi često gotovo ni malo ne luče, moglo bi se pripisati pomanjkanju još nekih naputaka, koji su »zakonom od 26. ožujka 1894., kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gošpodarenje u šumah stojećih pod osobitim javnim nadzorom« naročito predviđeni. Kad bi se to shodno uredilo, ne stalo bi i mnogih nesuglasica koje češće smetaju shodnomu funkcioniranju toga aparata. Dobro bi to djelovalo i na sam položaj šumskih tehničara kod pol. uprave u moralnom pogledu, koji bi se u ostalom i u materijalnom pogledu popraviti morao; i to u prvom redu eliminacijom XI. činovnoga zavoda za kr. kot. šumare, kao takove. Obzirom na to, da se šumarski tehničari kot. oblasti uvršteni u XI. činovni razred, a to su kr. kot. šumari II. raz., ne nalaze u tom razredu samo prelazno, jer se polovica svih kr. kot. šumara u obće u tom razredu nalazi, najbolji je dokaz, da su ovim uvrštenjem daleko slabije situirani od ostalih činovnika. Pogotovo to vriedi danas, gdje mogu tu službu kod političke uprave u obće samo akademički osposobljeni stručnjaci polučiti. Od godine 1894., kad je zakon o uređenju šumarske službe kod političke uprave u život stupio, pak do danas, odnošaji su se bitno promienili. Dočim su se u početku kad je taj zakon u život stupio, namještali i namještati još mogli absolventi srednjih šumarskih učilišta — tako primjerice bivšega križevačkoga šumarskoga učilišta — namještati se mogu sada, a i namještaju, samo stručnjaci s akademskom naobrazbom. Ovima se pako namještenjem u XI. činov. razredu danas premalo pruža; a zaslužili bi i oni stariji stručnjaci sa srednjom šumarskom školom koji su još u XI. činov. razredu, da već jednoć dalje dodju. Glede svega toga izradjene su potanko obrazložene predstavke i od strane kr. kot. šumara kao i od

strane hrv.-slav. šumarskoga društva i podnesene visokoj kr. zemaljskoj vladi, pak se samo povoljno rješenje istih osobitom žudnjom očekuje. Poboljšanje materijalnoga položaja kr. kot. šumara tim je nuždnije, što oni ne uživaju nikakvih inih beneficija kao primjerice kot. šumari imov. občina ili držav. šumari, koji ne samo da su svi uvršteni u X činovni razred, već imadu obično liepe stanove u naravi, uživaju deputna drva i zemljište, dočim toga svega šumarski tehničari naših političkih oblasti ne uživaju. Da se u obće popravi avancement šumarskih tehničara kod naše političke uprave bilo bi doista poželjno; činjenica, da je pretežna većina svih tih šum. tehničara uvrštena u XI. i X. razred, najbolje to potvrđuje. Ovo što spomenusmo o poboljšanju avancementa vriedi toli za one, koji su absolventi visokih šum. škola, kao i za one obsojaloga križevačkoga učilišta, za koje mnogi misle, da ne bi u toj službi dalje od X. činov. razreda u obće mogli. Taj potonji nazor mi ne dielimo, već s tog što bi imao za posliedicu malodušje, apatiju i indolenciju tih najvećih neprijatelja svakog nspješnog službovanja. Nu poboljšanje avancementa u obće traže nužno i obziri na budućnost naše šumarske nastave, koja je u nas danas izključivo povjerena našoj zagrebačkoj kr. šumarskoj akademiji. Ta tko će se moći oduševiti, da podje nakon sretno položene mature studirati šumarstvo, bude li već unapred znao, da će većinu godina službovanja, službujuć kod političke uprave, morali sprovesti — bar u pravilu — u XI. i X. činovnom razredu. To je pako od osobite važnosti naročito tako dugo, dok se absolventima naše šumarske akademije doista ne otvori put u službu uprave državnih šuma.

Ovo se važno pitanje takodjer ne bi smjelo svrći s dnevnoga reda, dok ne bude onako rješeno, kako odgovara opravdanim našim aspiracijama, koje nalaze svoj oslon u samomu zakonu. Ma i morali u to ime doprinjeti neke žrtve — primjerice produljenje naukovanja na našoj šumarskoj akademiji na 4 godine, kakovo je od početka ove školske godine propisano za slušače šumarstva u Ščavnici u Ugarskoj, a kakovo će domala bit propisano i u Beču — ipak moramo težiti, da

se to pitanje u samoj praksi što prije rieši. Podržavati i dalje šumarsku akademiju, a ne moći absolventima ni takove visoke šumarske škole omogućiti ustup u najbolju i najugledniju službu na vlastitom teritoriju, ne bi imalo prave svrhe.

I k daljнем svrsishodnom usavršenju naše šumarske nastave shodno bi bilo pristupiti. Već ima iskustva od više godina u tom pogledu, a bilo bi to već s toga tim laglje, što je u tom smjeru izradjen obsežan elaborat nastavnika naše kr. šumarske akademije, koji bi se mogao kao temelj uzeti, a koji je već prije više vremena visokoj zemalj. vladi podnešen. Te poželjne preinake više su organizatorne nego li didaktične naravi; ipak bi se i na posljednje morao uzeti veći obzir od kako je i u Ščavnici uvedena u najnovije vrieme nova naučna osnova. O tom važnom pitanju još ćemo možda obširnije drugom zgodom koju reći.

Ovime zaključujemo ova naša razmatranja naglašujući ponovno da ih ne smatramo nipošto iscrpivima, a niti bi se usudili tražiti, da ih tko takovimi smatra. Bude li nam jednog raspoloživo vrieme dozvolilo i naidju li ovi naši redci na kakov odziv i priznanje, moglo bi nas to potaći, da taj predmet straneje i iscrpivije obradimo. Ipak sve ono, što ovdje iznesmo, učinili smo u najčišćoj namjeri, da i sa svoje strane doprinesemo koju k tomu, kako bi se unapriedila naša šumarska struka i šumarstvo, o kojima još uvijek vladaju nazori, koji ih u povoljnom razvitku smetaju.

I. P.

O novijoj kemijskoj uporabi treseta i drva.

U klubu hrv. šumarskih akademičara predavao absolv. šum. akad.

A. Ugrenović ml.

Ujedinjeni rad znanosti i prakse urodio je u novije doba velikim napretkom u svim granama tehnike, pa tako i u »obrtно-kemijskoj uporabi šumskih proizvoda«. Nastojat ću, da u današnjem predavanju razvijem bar kratnu priglednu sliku toga napretka — opširnije ćut' ćete u kemijskoj tehnologiji.

Na toj živahnoj slici o kemijskoj uporabi fih proizvoda temeljna je i najživlja boja: »tvarna narav sirovina treseta i drva i mogućnost njihove pretvorbe«. Hoću da kažem: »u svima obrtima, koji te proizvode obrađuju, najbitnija je kemija drveta i takmaca mu treseta«. U »uporabi šuma« čuti ćete, gdje i kako se upotrebljuje drvo u razne građevne, tehničke i kemijske svrhe. Nu kako se danas drvu, kao tehničkom i građevnom materijalu, javljaju različiti takmaci, valja naglasiti ovaj momenat: »Što više će drugi, u građevne i tehničke svrhe prikladniji materijal, istiskivati drvo, to će veća i važnija biti potreba izrabiti drvenu tvar u kemijske svrhe«.

Nije nitko slutio, da će željezo cement, linoleum, pa t. zv. »plastične mase« kao ksilolit (kamenno drvo: smjesa drvne piljevine s magnezio-cementom) postati tako ozbiljni konkurenti solidnim drvenim gredama i daskama. K ovima se konkurentima pridružuje kameni ugljen i napokon još jedna važna sirovina: treset i to kao materijal za gorivo i kao stelja, koja poimence svojom upojnošću daleko nadmašuje i slamu i šumsku stelju i piljevinu. Tresetna vlakanca rabe nadalje danas u tekstilnoj industriji, za pravljenje ljepenke, papira, a i u sve one svrhe, u koje rabi celuloza.

Nu drvo će ipak uza sve ove konkurente ostati uvijek i uvijek najvrijednija organska sirovina, jer je međ svima biljkama, tima producentima meke organske materije, drveće ipak nejjeftiji producent, koji producira na veliko. Svaki kilogram stanične tvari daje nam 4200 kalorija, vraća nam energiju, koju je lišće uz pomoć sunčanog svjetla dugim nizom godina gomilalo u staničju, a vraća nam tu energiju u obliku, u kojem je možemo direktno upotrijebiti (za loženje, grijanje).

Promotrimo li pak razvoj tehnike organske kemije zadnjih pedeset godina zapazit ćemo, da ugljen i kamenougljeni katran bijahu najvažnija vrela velike kemijske industrije. Ne stoji li to u opreci s prijašnjom našom tvrdnjom, da je drvo fundamentalna sirovina? Ne stoji, jer vrhovno gospodarstvo ugljena pada danas sve više. Jedno uslijed toga, što industriji

daju jeftinu silu vodopadi, drugo što danas već ima metoda, kojima se daje skoro svaka organska tvar prevesti u plin (priređuje se tako n. pr. »tresetni plin«), treće što se javljaju razni konkurenti ugljena: acetilen i mnogi drugi plinoviti, tekući i kruti produkti.

Padanjem vrijednosti ugljena, koji i tako ne će trajati vječno, doći će drvo kao sirovina u kemijskoj industriji do sve veće važnosti.

* * *

Najozbiljniji konkurent drveta jest treset. Vi znate što je treset, znate kako nastaje, znate, da ga iz tresetišta vade, suše i priređuju za gorivo. U novije doba postade treset osobito važan jednim otkrićem njemačkog kemičara Dr. Botho-a. Ovomu je uspjelo, da elektro-ozmotičkim putem odstrani iz treseta bjelancevine, huminske tvari i vodu, pa tako dobiva materijal — nazvao ga je »ozmon«, — koji je naličan smeđem kamenom ugljenu. »Ozmon« nadmašuje i tresetne, a i sve druge brikete, koji se priređuju iz otpadaka, jer izgara mnogo pravilnije. Dok zima dopušta vadi se treset i »osmira«, zimi pak briketiraju radnici otpatke »ozmona«, ili se sam »ozmon« suho destilira, pa se uz tresetni plin i destilate dobiva još izvrzni »ozmon-koks«.

Gorivost »ozmona« iz dobrog treseta iznosi oko 4300 kalorija, nadmašuje dakle gorivost suhog drveta (3150). Proizvodni troškovi za metričku centu ozmona iznose 16 novčića, — dakle vrlo jeftin i dobar gorivi materijal.

Ovaj će izum biti dakako od koristi u prvom redu onim zemljama, u kojih ima mnogo tresetišta, jer će doprinijeti tome, da se riješi pitanje o tresetištima, a dat će uza to i izvrstan gorivi materijal.

Prošle je zime održana u Berlinu izložba (Moorkultur- und Torfindustrie-Austellung), na kojoj bijahu izloženi razni fabrikati iz treseta i predloženi načini njegove uporabe. Bila je tamo izložena i važna uporaba tresetnih vlakana u tekstilnoj industriji.

Tresetna su vlakanca — ako ih motrimo pod mikroskopom — zavijena suha, cjevasta i ponajviše šuplja, a kad su suha izpunjene su te šupljiniće zrakom. Ta je baš građa uzrokom, da su tkanine iz tresetnih vlakanaca dobri izolatori topline i zvuka, a tresetna stelja da požudno upija tekućine (gnojnicu) i plinove (amonijak, koji je štetan po oči i pluća). U svojstvu izolacije, koje se kod treseta pojačava tim, da se šuplja vlakanca napune zrakom, tim gotovo najlošijim vodičem topline, kadra se takmiti s tresetom samo plutovina. U treseta je još i ta kemijska osebina, da on ne samo nije inkrustiran onim tvarima, koje su kadre uzrokovati vrijenje i gnjilobu, već ima naprotiv u sebi svu silu huminskih tvari, koje baš vrijenje i gnjilobu sprečuju, jer uništuju bakterije.

I kako industrija ide danas za tim, da obrađuje tresetna vlakanca bez ikakvog apretiranja (prerađivanja) t. j. nastoji, da vlakanca u tkaninama pridrže što više od svojih prvotnih svojstava, razumljivo je, da je tako pravljen roba vanredno lahka, propusna a ipak grije i upija znoj — dakle idealno odgovara higijenskim zahtjevima. Iz tresetnih se vlakanaca prave danas pokrivala za ljude i za konje, prostirači, užeta za izoliranje cijevi, kojima se vodi vodena para, ljepenka, papir i t. d.

Svratimo sad našu pažnju celulozi, tomu najglavnijem sustavnom dijelu drva, koji iznosi gotovo polovicu čitave drvene mase u suhom stanju. Celuloza je sirovina, kojoj gledom na njenu otpornost naprama kemijskim uplivima danas nema premca u organskom svijetu. Danas je celuloza u svojim glavnim oblicima: kao pamuk, lanena i konopljen vlakanca, zatim kao drvna celuloza, pa ona iz gospodarskog bilja, tvar najveće obrtne vrijednosti.

Govoreći o celulozi lijepo je rekao dr. Wislicenus šumarima na skupštini saskog šumarskog društva:

»Gospodo! Vaš je to vlastiti fabrikat a možda ne će biti dugo, pa ćemo se pitati, ne će li i šumarenje, koje ide danas u prvom redu za produkcijom tehnički korisnog drvlja, morati

segnuti za uzgojem onih vrsti, koje su na celulozi bogatije (jagnjed) ili brže rastu, pa proizvode velike mase (bor).

Vi proizvodite tu najplemenitiju organsku sirovinu, jer i vi poput kakovog tvorničara silite prirodne sile, da one što bolje više svoje procese izgrađivanja. Vaša tvornica proizvodi taj svoj produkt i najjeftinijim načinom i to onim davno već pokušanim postupkom phytosinteze. O promotrite li tehniku u toj vašoj čudnoj tvornici i uočite li sve što ona pruža, priznati ćete sami, da ste najsavršeniji tvorničari na veliko.

Al' odveć sam vam polaskao, jer vaša tvornica ima i mana! Ona radi preveć polagano — promotrite samo svoje aparate: drvlje! Da te svoje aparate namjestite, treba vam mnogo mjesta i vremena. Kad bi n. pr. koja tvornica producirala godimice samo onoliko, koliko u vas iznosi godišnji prirast onih stabala, koja zapremaju isto toliki prostor kao i tvornica, ta se zaista ne bi rentirala. Nu ta prividna mana baš joj je prednost — reći ću vam odmah zašto!

Moderna kemija spoznaje danas sve više i više od kolike je vrijednosti i koliki je kod kemijskih procesa učinak ovih dvaju faktora: vremena i površine, a baš s ta dva važna faktora raspolaže vaša tvornica na veliko!«

Dr. Wislicenus drži, da baš tu treba tražiti glavni uzrok onomu neuspjehu, kojim su urodili svi pokušaji i sva nastojanja organske kemije, ne bi li se kako proces asimilacije dao provesti u laboratoriju. Dr. Wislicenus drži, da će kemija za stalno otkriti umjetni način priređivanja celuloze, samo ova sintetička celuloza — veli — teško da će svojom anatomskom građom ikada doseći ono savršenstvo, što ga nalazimo u prirodne celuloze; očito u pomanjkanju onih važnih faktora: vremena i površine!

Stariji kemijski obrti, koji drvo obrađuju, bijahu vezani na prilično mučnu zadaću, da naime pri obrađivanju drveta štede što više celulozna vlakanca. Moderna pak

kemijska tehnika odstranjuje tvari, koje se među vlakanca nagomilavaju tako vješto, da se samih vlakanaca ni ne dotiče.

Ta je uspjela manipulacija i razlogom, da kvalitet drvnoga papira biva danas sve bolji i bolji. Tvornice u Njemačkoj produciraju danas iz celuloze vrlo lahki papir, zovu ga pače »ko pero lak« (Papier-Federleicht).

Tvornice papira idu danas i dalje. Iz celuloze, dok još izlazi iz stroja za obrađivanje papira, pred u se sive končane niti sve do 30.000 metara duljine. U trgovini dolazi takva pređa pod imenom »licela«. Iz »licela«-pređe prave se u Njemačkoj i latci za odijela a berlinska tvrdka Baer i sin prodaje pače gotova odijela (komad po 6 forinti).

Iz celuloze priređuje se danas i umjetna svila. Takva se roba u Njemačkoj mnogo kupuje, jer je vrlo lijepog i trajnog sjaja, a uza to jeftina. Nu pravi se svileni latci ne dadu ipak nadomjestiti ovakvim surogatima, jer je nit što je prede svilena buba, vanredno čvrsta. (Građeno je — kao što znate — iz Sibroina. To je bjelančevini slična tvar iz reda albuminoida, koji su vrlo trajni i otporni). Umjetna svila dakle ne doseže doduše čvrstoćom onu naravne, al je nadmašuje sjajem i kemijskom trajnošću.

Tvornice umjetnih prediva bave se i pravljenjem umjetnih vlasite ih pletu u kestenjaste, plave i žučkaste kite i vlasulje. Vrlo lijepo izgledaju imitacije slame za pravljenje šešira.

Najmlađa industrija umjetnih prediva ide sasvim drugim putem; ono izrabljuje promjenljivost celuloze. Ako naime celulozu, koju smo priredili Na OH-om, izvrnemo djelovanju sumporo-ugljika, prelazi ona s vodom u sluzavu i žilavu masu zvanu »viskoza«. Ova opet s amonijevim sulfatom daje hidro-celulozu, iz koje se vrlo lako pred u niti sjajne kao svila. Ako pak viskozu prevedemo u celulozni tetracetat (4 mol. octene kiseline s 1 mol. celuloze) možemo iz ovoga presti niti, koje i kemijskom i mehaničkom trajnošću dosežu sibroin svilene bube.

Ako na celulozu djeluje smjesa dušične i sumporne kiseline, dobivamo estire dušične kiseline (Estiri su spojevi,

koji od prilike odgovaraju solima u anorganskoj kemiji). Zadnji estir, koji se ovakvom »nitracijom« dobiva, jest pyrotilni nama poznati puščani pamuk, koji se topi u smjesi alkohola i etera i da gustu tekućinu kolodij. (Prije puno rabio u fotografiji i medicini). Ako ovomu dodamo još tvari, koje se tope u alkoholu i eteru (n. pr. kamfer) dobivamo rožnatu tvar celuloid.

Industrija celuloida približuje se danas svome koncu, al se zato više razvija industrija praskavih tvari. Pod praskavim tvarima razumijevamo one, koje izgaraju vrlo brzo a uza to razvijaju i mnogo vrućih plinova. Stari puščani prah — smjesa ugljena, sumpora i salitre — pretvori u $\frac{1}{100}$ sekunde trećinu svoje mase u vruće plinove velike napetosti. Jedan kilogram puščanoga praha daje 270 litara plinova, reduciranih na normalno stanje. Ostale dvije trećine te smjese jesu produkti izgaranja, koji tvore dim. Molekula puščanoga pamuka sadržaje samo takovih tvari, koje se kod izgaranja pretvaraju u plinove i koje same u sebi imaju za izgaranje nužni im kisik. Celulozne praskave tvari rasprsnu se već u $\frac{1}{50000}$ sekunde uz tri puta veću množinu plinova, a samo se u neznatnoj množini javljaju krutine, koje tvore dim.

Sve ove praskave tvari priređuju se iz drvne celuloze, a samo vrlo neznatan dio iz pamuka!

(Industrije umjetnih prediva, o kojoj smo govorili malo prije, nailazile su s početka na poteškoće baš s toga, jer su se svilena vlakanca vrlo rado upalila, dok napokon nije uspjelo kemijskim reduktivnim sredstvima odstraniti tu upaljivost).

Kemija celuloznih estira ima dakle lijepu budućnost, jer se baš na njoj temelji najglavnija uporaba drvne celuloze. Da si predočite kako se silno podiže cijena drvne supstance ovakvim putem, evo nekoliko zanimivih podataka (po Dr. Mülleru i N. Wittu):

1. Prostorni metar drva važe 400—500 kg.
a cijena tek mu je na panju 1·80 for.
2. Dovežen na trg vrijedi već 3·60 for.

3. Kuhamo li ga sa vodom ili sulfitnom lužinom dobit ćemo do 150 kg. celuloznih vlakana, koja vrijede 18 for.

4. Preradimo li celulozna vlakanca u papir iznosi vrijednost celuloze iz 1 prostornog metra drva 24—30 for.

5. Isprevedemo li celulozna vlakanca u pređu, doseći ćemo prodajnu vrijednost od 30—60 for.

6. Preradimo li celulozna vlakanca u dlake (slične konjskoj struni), podiže se vrijednost celulozne supstance sve do 900 for.

7. Izradivanjem umjetne svile doći ćemo i do vrijednosti od 1800 for.

8. Acetiliramo li celulozu i ispredemo li tako dobiveni celulozni acetat, dobivamo posebnu i najbolju vrst umjetne svile, tako da nam upotrijebljeni prostorni metar drva daje 3000 for.

Tim što smo naveli najznamenitije kemijske postupke i načine, kojima se služi novija kemijska tehnologija, nijesmo još iscrpili svega. Ima još kemijskih obrta, koji doduše nešto sporijim načinom pretvaraju drvo i celulozu u kemijski vrijedne proizvode, al' tako bar doprinose tomu, da se mogu racionalno upotrijebiti i drvni otpatci, koji su često (ako se rabe za loženje) izgubljeni.

Svima vam je poznat proces suhe destilacije. Kad drvo — dakako u posebnim za to priređenim aparatima — podvrgnemo suhoj destilaciji, dobivamo ove što plinovite, što tekuće, što krute proizvode: rasvjetni plin, octenu kiselinu, drvenu žestu, aceton, drvni ugljen i drvni katran. (Opširnije o svemu tome čuti ćete u kemijskoj tehnologiji).

Uspješni rad i gospodarski napredak tvornica, koje se bave suhom destilacijom drva, uvjetovan je u prvom redu niskom cijenom drva (bukovina). A gdje je drvo niske cijene? U takvim krajevima, u kojima su šume daleko od prometila. Tko pak gradi tvornicu u kraju, gdje su šume daleko od željeznice i valjanog puta, taj je opet svoju robu odaljio od tr-

žišta. Nu toj će se neprilici, da se kod suhe destilacije mora upotrebljavati jeftino drvo, vremenom ipak doskočiti i to tim, što novija kemijska tehnika nastoji, da proizvode suhe destilacije obradi što temeljitije i potpunije, pa je nade, da će suha destilacija, podignuvši vrijednost svojih proizvoda moći raditi i skupljim drvom.

I voda, što je u drvetu, neprilična je kod suhe destilacije : n. pr. svježe drvo daje odveć vodenastu octenu kiselinu, a koncentracija se ne isplaćuje. Tvornice su dakle prisiljene, da troše odnosno investiraju mnogo kapitala, gradeći velika skladišta, na kojima se drvo godinu, a i dvije suši. Najnoviji dakle problem, što ga kod suhe destilacije drva ima da riješi kemijska tehnika, da se što racionalnije udesi sušenje drva i drynih otpadake već prije samoga procesa. Tim bi se smanjili i proizvodni troškovi, a došla bi do vrijednosti ona silna količina piljevine i drugih otpadaka, koje srećemo po pilanama i drugim tvorničkim obrtima, koji drvo troše.

Spomenuti nam je napokon još jedan najnoviji obrt. Znalo se već dosta davno, da se iz celuloze može prirediti slador a iz ovoga opet alkohol, (Celuloza je polisaharid, iz kojega t. zv. intervencijom postaje slador, a ovaj opet vrijenjem prelazi u alkohol) samo nije nikome uspjelo, da to tehnički t. j. u veliko provede.

Nedavno je kemičar dr. Roth u Breslavi otkrio način, kojim se iz celuloze može dobivati alkohol. Celulozu izvrgne najprije djelovanju mineralnih kiselina i tlaku, zatim je grije, i ozonizira (t. j. uvodi ozon), pa iz 100 kilograma piljevine dobiva tako 15—17 litara 80% špirita. Proizvodni trošak za jednu litru apsolutnog alkohola iznosi 6 novčića — dok za onaj, koji se priređuje iz žitarica, iznosi po litri 17 novčića. (Danas je tako jeftina fabrikacija špirita od važnosti, jer ga mnogo troše razni motori.)

Nu mi ne moramo s rastvaranjem celuloze ići tako daleko, ostanimo kod prvoga stadija, kod sladora. (Kako bilježi »Glasnik naravoslovnog društva« nalazi se kraj Aachena tvor-

nica, koja priređuje slador iz drvene celuloze). Pustimo li, da se isparuje otopina sladora, koji je priređen iz celuloze, dobit ćemo sirupastu masu zvanu »melasa«, koja je, kako gospodari kažu, izvršno hranivo za konje i goveda.

Osobito je zgodno kombinirati fabrikaciju melase i špirita.

* * *

Na koncu, da se još jednom n kratko osvrnemo na ove načine uporabe šumskih proizvoda.

Napomenusmo, da se iz treseta elektro-ozmotičkim putem dobiva jeftini gorivi materijal »ozmon« i ozmon-koks«. Istaknuso, kako nova kemijska tehnika danas nastoji, da što je moguće manje dira u tresetna vlakanca, da dobiva tako produkte, koji su izvršni izolatori topline i zvuka, a požudno upijaju tekućine.

Prešli smo tada celulozu, tu najvažniju organsku sirovinu. U kratko nanizismo sve ono, što se iz nje priređuje: papir osobitog kvaliteta, do 30.000 metara duge niti, a iz ovih opet tkanine i odijela, umjetna svila, koja svojim sjajem i bojom nadmašuje naravnu, umjetna kosa, slama za pletenje šešira i t. d. Naglasismo koliku budućnost imadu celulozni estiri, spomenusmo kako suha destilacija nastoji, da joj postupak bude što racionalniji, a napokon dometnuso kako je uspjelo prirediti i slador i alkohol.

Sve ovo potonje, gospodo, pravi se iz celuloze, koju u obliku drveta proizvodi velika naša phytosintetička tvornica — šuma! Dok ozbiljni konkurenti s jedne strane potiskuju drvo kao građevni i tehnički materijal, otvara se evo šumarskoj proizvodnji novo veliko i nepregledno polje napretka i rada.

Pravila kluba šumarah u Ogulinu,

osnovanog na načelu kolegijalnog udruženja.

I. Svrha kluba.

§ 1.

Svrha kluba jeste, među šumarima i šum. činovnicima — riečko-modruške županije a naročito u Ogulinu, gojiti stališke prijateljske odnošaje, naročito u odredjenim sastancima ustmeno ili pismeno raspravljati pitanja, koja zasjecaju u šumarstvo ili lovstvo, kao i pitanja obćenite naravi, konačno priredjivati poučne izlete, sastanske itd.

II. Članovi kluba.

§ 2.

Članovi kluba dijele se na :

- a) redovite članove (u Ogulinu i vanjske).
- b) na članove goste.

§ 3.

Redovitim članom smatra se svaki šumar ili šumarski činovnik županije modruško-riečke i obsega ogulinske imovne obćine, kojega odbor kao takovoga primi; — te koji je svoj pristup odboru kluba najavio, i kao takov je primljen.

§ 4.

Članom gostom, smatra se svaki šumar ili šumar. činovnik izvan ove županije, koji ovaj stalni pristup klubu najavi i odbor ga primi. — Nenajavljeni, jesu prolazni gosti kluba.

§ 5.

Članom kluba prestaje biti :

- a) svojevoljnim pismenim izstupom,
- b) izključenjem, po glavnom sastanku, na predlog odbora.

III. Prava članova.

§ 6.

Svaki redoviti član ima pravo :

- a) koristiti se ustanovama § 1. pr.

- b) glasovati,
- c) biti izabran u odbor
- d) nositi klubski znak

IV. Dužnosti članova.

§ 7.

Redoviti član dužan je:

- a) doprinositi 4 krune godišnje za eventualne troškove,
- b) u smislu § 1. prisustvovati sastancima, predavanjima, izletima; držati predavanja, ako po odboru zato pozvan bude (§ 14.),
- c) kada klub odredi izvan Ogulina izlet, ima biti vanjski član u svakom pogledu klubu na ruku, naročito glede tumačenja itd.

§ 8.

Članovi gosti. mogu se koristiti pogodnošću § 1. o. pr.

§ 9.

Podmiriti troškove, prigodom izleta nastale, i to razmjerno samo onda, kada je član izletu prisustvovao.

V. Klubski sastanci.

§ 10.

Ovi jesu:

- a) glavni godišnji,
- b) redoviti,
- c) izvanredni.

§ 11.

a) glavni sastanak saziva se koncem svake godine u društvene prostorije, na kojem sastanku izvješćuje odbor o svom godišnjem djelovanju. Na tom godišnjem sastanku bira se upravni odbor od tri lica t. j. pročelnik, tajnik i odbornik i to tajnim glasovanjem. Odlučuje absolutna većina glasova, a prisutno mora biti barem $\frac{1}{4}$ članova.

b) Redoviti sastanci — u savezu sa §. 1. i 14. o. pr. obdržavaju se svaki mjesec jedanput i to svake naredne subote, poslije prvoga u mjesecu.

c) Izvanredni sastanci odredju se po pročelniku, kada to važni klubski interesi zahtjevali budu, ili kada to 5 redovitih članova od pročelnika kluba pismeno zahtjevalo bude.

VI. Uprava kluba.

§ 12.

Upravu kluba rukovodi odbor, sastojeći iz 3 lica (§ 11. toč. a o. pr.) kojemu na čelu stoji pročelnik. — On svagdje i na prama svakomu zastupa klub.

Tajnik vodi sve pismene — eventualno rukovodi i novčane — poslove.

§ 13.

Odborske sjednice sazivlje pročelnik, prema potrebi.

§ 14.

Odbor u cijelosti provadja samostalno ustanove § 1. i 11. o. pr.

§ 15.

Svaki član, ima dobrovoljno prihvatiti, a eventualno i izvršiti odborske zaključke.

§ 16.

Odbor odlučuje u svojim sjednicama većinom glasova.

§ 17.

Vrhu sastanaka, predavanja i odborskih sjednica, vodi tajnik zapisnik.

§ 18.

Vrhu novčane manipulacije, ima se osnovati blagajnički dnevnik.

§ 19.

Bez odborskog zaključka ne smije tajnik ništa izplatiti.

§ 20.

Sve spise, dopise, račune itd. podpisuju pročelnik i tajnik.

VII. Zaključne osnove.

§ 21.

Klub šumarah u Ogulinu prestaje, ako se ne vrši ustanova § 1. o. por. kroz 1 godinu, i ako to zaključke svi članovi.

§ 22.

U slučaju da se klub razidje, pripada novac i eventualne ostale vrijednosti, šumar. podpornom društvu.

Ova pravila prihvaćena su na sastanku: U Ogulinu 31. srpnja 1904. pod toč. 1. zapisnika.

Pročelnik:
Dragutin Mocnaj,
šumarnik ogulinske imovne občine.

Tajnik:
Gašo Vac,
kr. kot. šumar.

Odbornik:
Ivo Donadini,
nadšumar ogulinske imovne občine.

* * *

Sada ćemo donieti izvadak iz zapisnika sastanka, na kojem su ova pravila prihvaćena.

Zapisnik sastavljen dne 31. srpnja 1904. u prostorijama šumarskoga kluba u Ogulinu.

Prisutna gospoda bijahu sljedeća:

Poglav. gosp. D. Mocnaj pročelnik kluba, g. Gašo Vac kr. kot. šumar, tajnik, g. Donadini nadšumar, odbornik, gg. članovi Dragutin Lasman nadšumar taxator, g. Slavoljub Brosig nadšumar, Mato Kolibaš kr. kot. šumar iz Vrbovskoga, M. Grozdanić šumar. vježbenik, Ljubomir Bugarović kr. žup. šumar. vježbenik, te konačno Grünwald izaslanik hrvat. šumarskih akademičara u Zagrebu.

Toč. 1.

Tajnik g. Gašo Vac čita po njemu sastavljena pravila, koja klub — uz njeke primjetbe — prihvaća — time, da se ovako sastavljena pravila tiskaju i članovima dostave.

(Ostalo izpustiv).

Pročelnik:
Dr. Mocnaj v. r.

Tajnik:
Gašo Vac v. r.

Perovodja:
Lj. Bugarović v. r.

Pravila kluba, evo sastavljena su i prihvaćena. Imamo sada čvrsti temelj i uporište, da medju nama kolegialno živimo i radimo, za ovaj kršni kraj mile nam hrvatske domovine. Do nas je samih, da tako bude!

Iz iskustva znamo, da kod nas mnoga društva i klubovi na brzo ožive, a još brže usnu!

Nedajmo mi šumari, da tako sa našim klubom bude, kada smo se složili, nastojmo svi složno i uztrajno, da nam klub napreduje na korist liepe zelene struke i mile hrv. domovine!

Daj Bože!

Gašo Vac.

Nešto o sadanjem stanju šumarskih vježbenika stojećih u zemaljskoj službi, naročito onih akademički naobraženih.

Svaki stalež ide za tim, da si kraj današnje životne borbe osigura čim bolji obstanak. Tako je radio častnički stalež, a nedavno činovnički stalež, službujući u državnoj službi u kraljevinama Ugarskoj i Hrvatskoj; i kako vidimo svaki sa uspjehom.

Dok se tako svaki stalež brine za čim bolji svoj obstanak bilo pisanjem i razpravljanjem u javnim dnevnicima ili stručnim glasilima, bilo deputacijama, to mi najmladji članovi zelene struke (žalibože bez zamjere i stariji) stojimo prekrštenih ruku i mirno gledamo tu borbu drugih staleža, dok bi se mi sami morali boriti za naš boljak i te kako, jer se takovo stanje, osobito šumarskih vježbenika, ne samo više podnositi ne da, već i ne može, što nam najbolje dokazuje bieg naših šumarskih vježbenika u druge zemlje, kao u Bosnu, Hercegovinu, Srbiju, Austriju i t. d. A ni jedan se kraj toga još pokajao nije!

Promotrimo samo dobro, što se sve zahtjeva od onoga, koji želi biti danas u Hrvatskoj nakon svršenih svojih nauka, šumarski vježbenik, naročito u našoj zemaljskoj službi.

Zahtjeva se od njega, da bude potpunoma akademički izobražen, t. j. da dokaže, da je položio izpit zrelosti bilo na gimnaziji ili realci, i da je s uspjehom svršio koju šumarsku akademiju.

Sravnimo li taj zahtjev, koji se traži od šumarskog vježbenika sa onim, koji se zahtjeva primjerice od perovodnog,

sudbenog, inženirskog, te nama najbližeg gospodarskog vježbenika, to ćemo vidjeti, da tu razlike u zahtjevu gotovo ne imade. Od svih tih vježbenika traži se, da budu takodjer akademički izobraženi t. j. da svaki pojedini dokaže, da je položio izpit zrelosti bilo na gimnaziji ili realci, te da je nauke svršio na sveučilištu ili tehnicu ili kojoj gospodarskoj akademiji, dakle školama, ravnopravnima šumarskoj akademiji i to sa gotovo istim brojem naukovnih godina.

A kolika li ipak razlika u njihovom promaknuću!?

Dok gore spomenuti vježbenici, budu najviše jednu do dvije godine vježbenicima, budu šumarski vježbenici, da se blago izrazim, najmanje pet do šest godina vježbenicima, a kadkada i dulje. Ali ne samo to, već dok gore spomenuti vježbenici postanu činovnicima (pristavima) u X. činovnom razredu, postanu šumarski vježbenici šumarima u XI. činovnom razredu sa 1000 K. godišnje plaće, dakle jednako plaći mnogih lugara, nadlugara, te boljih podvornika raznih ureda.

Kao najkarakteristični primjer neka nam služe gospodarski i šumarski absolventi ces. kr. visoke škole za kulturu tla u Beču. Dok gospodarski vježbenici slušajući jednu te istu školu kao i šumarski vježbenici, postanu u našoj zemaljskoj službi za godinu ili dvije pristavima odmah u X. činovnom razredu, bez ikakvih još praktičnih ispita: postanu šumarski vježbenici tek nakon položenja još državnog ispita za samostalno vođenje i upravljanje šumskog gospodarstva nakon pet ili šest godina šumarima u XI. činovnom razredu, kako prije spomenusmo, sa 1000 K. godišnje plaće. Nije li i to razlika kraj absolviranja jedne te iste škole, a službujući u jednoj te istoj kraljevini.

Zar je onda čudo, što na našoj šumarskoj akademiji imade tako malen broj slušatelja, kad već svaki unapred vidi što ga čeka! Zar će onaj ići o vlastitom trošku radije slušati šumarsku akademiju, gdje i imade mnogo toga učiti, nego li sveučilište ili tehniku, ako i imade volje za to, kad vidi, da će 5—6 godina (to je još malo) biti vježbenikom bez ikakvog činovnog ranga, a postati činovnik u XI. činovnom razredu, gdje u isto

doba kraj istih naukovnih godina, svršivši sveučilište ili tehpostane već činovnikom možda IX. a ako to ne, sigurno X. činovnog razreda i to kraj jednogodišnjega najviše dvogodišnjeg vježbenikovanja.

Da pako ne bi tkogod od vrlo štovanih čitatelja mislio, da pretjerivam sa godinama neka samo pogleda u status zemalj. šumarskih činovnika, pak će viditi, da ima šumarskih vježbenika (akademičara) koji već šest godina kao vježbenici službuju, prem su svim uvjetima u obće udovoljili.

A gdje bi istom bili, da se nisu njihovi stariji kolegi još za vremena zahvalili na zemalj. službi, kao gg. Gjuro Müller, Rudolf Vuić, Stojan Dragić, Viktor Tkalac, Simeon Vojnović, Jovo Simonović i t. d. Ta rek bi kao vježbenici mogli već postati sposobni za mirovinu.

Liepo i sasma opravdano je bio s toga u saboru predložio jedan od gospode narodnih zastupnika, da se akademički izobraženi šumarski vježbenici nakon položenja državnog ispita za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva imadu imenovati u zemaljskoj službi kr kotarskim šumarima u X. činovnom razredu analogno kotarskim, sudbenim, inžinirskim te gospodarskim pristavima.

Kazati će moguće opet koji, da valja štediti, da je zemaljski budget i onako dosta opterećen. Na to evo slijedećeg odgovora.

Prema zakonu od 22. siječnja 1894. kojim se uređuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, dodjeljuje se prema § 1. istog zakona političkim oblastima šumarsko-tehničko osoblje, da iste uzmognu vršiti svoj nadzor i provoditi ustanove šumskoga zakona i naredaba osnivajući se na tom zakonu. To šumsko-tehničko osoblje plaća se iz zemaljskih sredstava.

Prema zakonu pako od 26. ožujka 1894. kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumama stojećim pod osobitim javnim nadzorom, mogu prema § 10. pri volom kr. zemaljske vlade, občine ili zajednice posjednika, ako

to valjanim zaključkom zaključi občinsko zastupstvo, odnosno nadpolovična većina suposjednika, povjeriti gospodarenje u njihovim šumama šumarskom tehničaru kotarske oblasti.

Spomenutu privolu podijeliti će kralj. zemaljska vlada samo tada, ako se občine ili zajednice posjednika obvežu, da će redovito u kr. zemaljsku blagajnu doprinositi primjereni prinos za djelomično pokriće beriva šumarskog osoblja kr. kotarskih oblasti.

Poznato je pako nama svima, da gotovo u svakom kotaru pridonašaju područne zemljištne zajednice bar polovicu k plaći šumarskih tehničara službujućih kod kotarskih oblasti. — Tako primjerice u kotaru Virovitičkom pridonošaju područne zemljištne zajednice k plaći kotarskog šumara godišnje 1806 kruna, dok plaća šumara iznaša samo 1600 kruna.

Uzmimo ali slučaj, da se zemljištne zajednice ili vlasnici šuma navedeni u § 14. zakona od 26. ožujka 1894. dogovore, da će si oni sami postaviti svojega šumara a ne onog službujućeg kod kotarske oblasti, to bi za to kotarski šumar imao svedjedno istu plaću osiguranu zemaljskim proračunom. (U tom ga slučaju valjda ne bi bilo. Uredn.)

Zar dakle prema gore navedenom ne postoji i te kakova prištednja i neobterećenje zemaljskog budžeta, a ipak, da se ne može ništa učiniti za boljak šumarskih vježbenika, u njihovom promaknuću!?

Sigurno u nijednom odsjeku ne imade tih prištednja kao u šumarskom, a čudnovato, da kod svih tih drugih odsjeka postanu njihovi vježbenici odmah činovnicima X. činovnog razreda, dok šumarski vježbenici ne, tobože s razloga štednje.

A kako je kod naše zelene struke sa tako zvanim »extra statum«? Toga šumarski činovnici i ne poznaju. Znade se, da primjerice perovodni i sudbeni vježbenici postaju nakon jedne, najviše dvije godine, položivši svoj izpit odmah pristavima X. činovnog razreda a običaje se to više puta čitati u službenim »Narodnim Novinama« uz pridodatak extra statum. Zar se taj modus ne bi mogao više puta, bar sada i na šumarske vježbe-

nike protegnuti, te da i oni nakon položenja državnog ispita za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva postaju činovnicima bar u XI. činovnom razredu extra statum, pa da ne čekaju prazno mjesto, dok jedan od starijih kolega podje u mir ili dok ga Svemogući pozove k sebi. Kraj vladajućih toli nepovoljnih prilika u avancementu bilo bi doista od preko nužde, da se svako prazno mjesto popuni i tim donekle bar omogućiti unapredjenje pojedinaca, na koje svaki čeka kao gladan kruha.

Obrazloživši tako temeljito, biedno stanje šumarskih vježbenika službujućih kod zemaljske službe, pozivam sve moje kolege kao i one službujuće kod imovnih občina, da i oni svoju (reku) kažu u našem dičnom Šumarskom listu. A ne bi bilo loše, ako bi se zajedno i sa slušatelji naše akademije dogovorili za deputaciju k Preuzvišenom gospodinu banu, jer »tko kuca, otvorit će mu se«.*

R. K.

§§. 14. i 15. naputka A) za imovne občine prama današnjim okolnostima kod I. banske imovne občine, naposeb šumarije glinske.

Prama §. 14. imadu se sve promjene pravoužitničke obitelji, nastavše prodajom ili dielom, u katastar pravoužitnika provadjati. Kod otoga je iztaknuto, da se kod sastavka pravoužitničkog katastra pronadjeni broj celih $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ i $\frac{1}{4}$ selišta pod nijedan način umnažati ne smije, i da se dakle prama tomu, ako se na priliku $\frac{3}{4}$ selišta na tri jednaka diela dielilo bude, svakomu novomu dielu ne pripada diel uživanja $\frac{1}{4}$ selišta, već jedino treći dio uživanja od $\frac{3}{4}$ selišta.

§. 15. ograničuje djelivost selištah u toliko, da se diel

*) Ima već dulje vremena — dvie godine — od kako smo primili ovaj sastavak kojim se istinski opisuju doista kukavni izgledi ovih naših šumarskih vježbenika. Kako se je držalo neoportunim objelodanjenje ovog sastavka, nismo ga do sele objelodanili, nadajući se, da će po vremenu i za tu ranu lieka biti; kako ga ali sve do danas ne ima, postalo je objedananjenje tog sastavka doista nuždnim, ne bili tako rekuć u dvanajstoj uri uspjeli obratiti pažnju mjerodavnih faktora na nepovoljne prilike iztaknute u tom sastavku.

uživanja celog selišta najviše na 4, $\frac{3}{4}$ najviše na 3, najviše na 2 diela podieliti može, dočim dio uživanja $\frac{1}{4}$ selišta absolutno nije djeljiv.

Ako li se dakle stranke mimo odredjene izmjere na dalnje razkomadanje djelova uživanja sporazumiju, tada se molbi za provedbu takovog sporazumljenja ne smije zadovoljiti, već se imadu stranke pozvati, da se na novo u granicah gornjih ustanovah sporazumiju uz primjetbu, da će do novoga sporazumka cieli dosadanji dio uživanja izdavan biti na stari popisni broj, a da će se novo nastala selišta smatrati kao neovlaštena na uživanje.

Odnosaj tih dvajuh paragrafa stoji u opreci prama današnjoj potrebi naroda.

Kako je uslied diobe došlo u bivšoj prvobanskoj pukovniji do toga, da su se po osnutku imovne občine i sastavku pravoužitničkog katastra, pojedine zadruge posljednjih godina razdielile na više grana, a starih kuće-brojeva najviše je bilo koji su imali pravo užitka u imovnih šuma sa $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ selišta, riedje sa $\frac{3}{4}$ i jedno cielo, to je zavládala prava mizerija med jednim dielom naroda u pogledu obskrbljivanja na gradjevnom a po gotovu na gorivom drvu.

Mnoga tako novo osnovana ognjišta ostala su temeljem gornjih paragrafa bez prava uživanja na šumah imovne občine, jer uslied ograničene dieljivosti selišta i njegovih dielova, ili su evidentirani na starom kuće-broju, ili su eventualno uslied nagode lišeni prava uživanja. (Ako je u obće do nagode doći moglo, jer nijedan podjeljenik u ovim krajevima ne će se tako lahko prava uživanja odreći. Takove nagodbe su riedke ili ih u obće niti nema).

Teški su to i preteški odnosaji. A počimlju sve to teži bivati. Zima je tu, grijati se mora, drugih šuma izuzam imovno občinskih u blizini nema, državne su šume predaleko, da si takovi ljudi tamo potrebno drvo na dražbi kupe, o privatnim šumama nema skoro niti govora, dočim občinske šikare već su odavna sikiri podlegle. Kuda li je upućen sada takav podje-

ljenik, kojemu je pravo uživanja s razloga dvajuh gornjih paragrafa uzkraćeno? Svoje šume nema, občinske šikare su opustile, a kupiti drva kod imovne občine ne može, jer godišnji etat potrebuje imovna za podmirbu svojih pravoužitnika!

Takav čovjek je nuždom primoran nedozvoljenim načinom potrebno drvo u šumah imovne občine si prisvajati, pošto nema prilike, da si upravo i uz gotov novac potrebno drvo kupi. Posljedica toga jest svakako šumska šteta, koju si danomice natovaruje.

Primjerice neka bude navedeno. Trojica braće živili su u zadruzi; ta njihova zadruga imala je pravo uživanja sa $\frac{1}{4}$ selišta. Među njima dodje do diobe, i podiele se na tri diela. Najmladji brat slučajem ostane na starom ovlaštenom kuće-broju, dočim starija dvojica si osnuju nova ognjišta. Pošto kompetencija $\frac{1}{4}$ selišta nije djeliva, to najmladji brat koji je ostao na starom kuće-broju, ostao je i nadalje kao pravoužitnik, dočim dva starija brata uslied toga što su si osnovali nova ognjišta, ostadoše bez svakoga prava. Daklen ova dvojica i njihovi pitomci lišeni prava uživanja temeljem navedenih dvajuh paragrafa — primorani su da sada i u buduće da prave šumsku štetu, pošto im se ne pruža prilika, da si potrebno drvo kupe. Podvrženi su kaznama, globami od strane vlastih, a samo drvo već prama počinjenoj šteti i na to odnosećem se šumsko kvarnom cjeniku moraju višestruko plaćati, dočim onaj najmladji brat, koji je ostao na starom kuće-broju dobiva potrebno drvo uz sniženu cieniu, te nije primoran praviti šumsku štetu, niti nositi njezine štetne posljedice.

Ljudi podjeljenici pritužuju se u takovim slučajevima, šumariji, gospodarstvenom uredu, a držim i Visokoj vladi, a to prituživanje trajati će u buduće sve dotlen, dok se ustanove tih dvojnih naslovnih paragrafa ne modificiraju u toliko, da se dovedu u koliko je to makar moguće u sklad sa današnjom cjelokupnom narodnom potrebom.

Kada se napred navedeno dobro promozga, nastupiti će kod pojedine gospode stručara različita mnjenja. A ta sva mnjenja,

držim, da će dobro doći kada se promjena ustanovah tih dvajuh paragrafa preduzimala bude, jer do toga prije ili poslje doći mora. Obzirom na to iznjeti ću evo ja moje skromno mišljenje u tom pravcu. Ako li bude zeleno, neka ga tople zrake razmišljavanja gg. kolega ugriju, da dozrijeti bude moglo.

Evo dvajuh načina:

P r v i n a č i n. Sadržina tih dvajuh paragrafa morala bi se mjenjati sa promjenom zadružnog zakona, to jest: na koliko god grana se koja zadruga dieli i u koliko je ta djelivost po po zadružnom zakonu dopustiva, na toliko djelova užitaka bi se selišta i selištni dielovi djeliti trebali, pa makar takav dio i minimalan bio. Time bi si svaki podjeljenik zadržao podpuni karakter pravoužitnika, pa ako bi dobio godimice bilo to samo i dva metra drva, to bi onda svi skupa ipak u nekom razmjerju participirali na užitku, razmjerno jednako bi podnašali nestašicu drva, a i razmjeran bi bio i dug šumske štete, a ne da oni podjeljenici (kako je to sada) koji su prigodom diobe ostali u pravu uživanja, uživaju tu blagodat i dalje, a drugi podjeljenici primorani okolnostima, kako je prije spomenuto, moraju preko ciele godine nedozvoljenim načinom drva priskrbljivati.

Godimice ostaje više selištah i djelovah selištah vakantnih uslied izseljivanja, razprodaje i izumiranja naroda. Takovim vakantnim selištima imali bi se nadopunjivati dielovi uživanja onih podjeljenika, koji su prigodom diobe — kada bi se selišta i dielovi selištah prama broju podjeljenika dieliti morala — minimalan dio dobili.

Daklen vakantna selišta služila bi za nadopunu minimalnih djelova, koji bi mogli rasti do stanovite neke normale, koja bi se mogla opredjeliti recimo prama današnjem uživanju sa $\frac{1}{4}$ uživanja od jednoga cieloga selišta.

Posao evidencije u tom pogledu bio bi taj: Glede izseljenih, izumrlih i razprodanih kućnih brojeva kojih su vlasnici pravo, uživanja imali, morao bi se od strane obćinskih poglavarstvah godimice izkaz sastavljati i taj izkaz dostavljati go-

spodarstvenom uredu. Gospodarstveni ured bi po primitku tih izkaza a prama pravoužitničkom katastru morao sbrojiti cjelokupna ta vakantna selišta i taj zbroj vakantnih selišta godimice razdjeljivati jednako na one pravoužitnike, koji su prigodom diobe minimalan dio uživanja dobili.

Time se selišta ne bi umnožala, a svi podjeljenici ostali bi u pravu uživanja.

D r u g i n a č i n. Sva selišta od svijuh pravoužitnika sbrojiti i bez obzira na dosadanji dio uživanja ponovno razdijeliti na sve stare i od ovih proiztekle nove kuće-brojeve, svima sa jednakim dielom uživanja. Takova dioba morala bi se recimo svake 15. godine ponovno preduzimati obzirom na novo nastale kao i obzirom izselivanjem, razprodajom i izumiranjem nestale kuće-brojeve.

Moguće, da bi kod ovog načina bilo prigovora što bi današnji uživaoci celog, trijuh četvrtina i dvijuh četvrtina selištah bili godimice prikraćeni u pravu uživanja; ali kod toga je opaziti to, da danas ima veoma mnogo onih koji su prigodom osnivanja katastra stekli pravo uživanja na jedno cielo, $\frac{3}{4}$ i $\frac{2}{4}$ selišta prama tadanjem svome posjedu, a danas nemaju moguće niti 2, 3 rali posjeda, pa im je potreba drva — prama evidentiranom u katastru pravu uživanja — manjom postala, a onaj koji je kod osnivanja katastra stekao onda obzirom na ondašnji njegov posjed samo $\frac{1}{4}$ selišta (ili još manje, recimo kasnijom diobom stekao si samo $\frac{1}{4}$ uživanja od jednog celog selišta) ima danas obzirom na to, što si je svojim trudom svoj posjed proširio, jednaku potrebu na drvu kao i onaj prvi.

Potreba drva kod svih seoskih krajiških kuća danas je, više manje, makar kod I. bansko imovne občine, podjednaka, pošto su velike zadruge veoma riedke, jer su uslied diobe izčezle, pa bi uslied toga i jednaki dielovi uživanja u šumah imovne občine doneklen opravdani bili.

Gedeon Ogrizović

kot. šumar.

Šumski čekići ili bati.

Piše Jos. pl. Aue, kot. šumar.

Medju najvažnije šumske sprave u nas, ubrajaju šumske čekiće ili bate (Waldstempelhammer) kojima izvršujući organi šumovlastnika po § 15. šumskog zakona, stabla, odnosno drva, markiraju ili buletaju.

U glavnom razlikuju se obično tri vrsti tih čekića, a to su :

a) Šumsko doznačni čekići (Waldanweisungshammer).

b) Šumsko kvarni čekići (Waldfrevelhammer).

c) Šumsko kontrolni čekići (Waldcontrollhammer).

Sa šumsko doznačnim čekići providjeni su redovito svi upravljajući šumarski činovnici šumskih kotara, te obavljaju tim čekićem, — bilo u državnim šumama, bilo u autonomnoj službi, bilo kod imovnih obćina, ili privatnika doznake i kontrole, a u pojedinim slučajevima fungira taj doznačni čekić šumarskog činovnika i kao t. zv. kvarni ili štetni čekić.

Ovaj potonji slučaj, nastati će onda, ako šumarski činovnik osobno ili sam — gdje nije osoba šumske obranbe ili lugar prisutan, — ulovi ili uhiti kojeg šumoštetnika, bilo na činu, bilo dok drva vozi, bilo u selu ili gradu, koja drva, želi ih prijaviti, bezuvjetno propisno po zakonu prebuletati mora.

U tom slučaju daklem prelazi na doznačni čekić funkcija štetnog ili kvarnog čekića.

Kao što je šumsko doznačni čekić donekle svetinja šumarskog činovnika, isto tako je šumsko kvarni ili štetni čekić svetinja za lugara. Kako se pako po kaznenom zakonu najstrožije svaka zlouporaba svih šumskih čekića kazni, sveobće je poznata stvar, te ne iziskuje ovdje posebnog razglabanja.

U koju svrhu lugaru štetni čekić služi, opisuje naš šumski zakon, a za imovne obćine još posebno i naputak od god. 1881.

Medjutim pada nam ipak u oči, da su lugari stanovitih šumovlastnika izim sa štetnim čekići, još i sa kontrolnim čekići providjeni, što je, izkreno govoreć, sasma suvišno, jer jer dovoljno ako srezki lugar samo jedan čekić posjeduje i

sa sobom nosi, koji bi u buduće s rezkim čekićem nazvati mogli.

Ovaj čekić imao bi svojstva šumsko kvarnog ili šetnog, toli kontrolnog čekića, a da se ipak svagdje razlučiti može što je iz šume nepovlastno ukradjeno ili prisvojeno, a što opet doznakom ili dražbom doznačeno, imao bi lugar u torbi nositi malu plosnatu limenu škatuljicu od kakovih 20 cm² i 1.5 cm debljine, u kojoj bi se sa crnilom nakvašeni mastni jastučić (poput onih za štampile) nalazio.

Na povlastno posječna drva, stabla, panjeve i t. d. udario bi lugar čekić bez boje, a na isto takove nepovlastno prisvojene sa bojom, da potonji kontrolirajućem činovniku bolje u oko udaraju, bilo to u šumi na panjevima, ili u dvoru; jedan pogled u tom slučaju biti će dovoljan, za saznati, da li se opovlastno ili nepovlastno prisvojenima drvima, gradi i t. d. radi.

Važno je iz kakovog su materiala ovakovi čekići priugotavljeni.

Do sada vidili smo u praksi, kroz zadnjih 10 god., da su se ti čekići dosta brzo izkvarili, a naročito da se u takovim čekićima lik i znak t. z. signum često sasama promienio. Razlog tome bio je obično slabi material iz kojega takovi čekići priugotavljeni bijahu.

Medju ostalim modernim reformama u pogledu što intenzivnije lugarske nadzorne službe kod imov. občine križevačke, riešio je to pitanje g. Ante Mark šumarski upravitelj iste imov. občine revnim nastojanjem tako povoljno, da su danas koli šumarski činovnici toli lugarsko osoblje imov. obč. križevačke izvrstnim svrsi odgovarajućimi šumskimi čekići providjeni.

Nema dvojbe, da ne će i širje šumarske toli lugarske krugove živo zanimati, pod kakovim su modalitetima za imovnu občinu križevačku, izvrstni i ukusni šumski čekići nabavljeni.

Tvorničar I. L. Dolinger iz Beča Neustiftgasse broj 10. koji je te čekiće dogotovio, morao je prije, nego je te čekiće

imov. občina dostavio, p i s m e n u garanciju podnieti, a tek onda uslijedila je naručba odnosno preuzeće takovih.

Ne će biti suvišno ako i na ovom mjestu sve te točke zahtjevane garancije iznesemo.

Toč. 1. Čekići ne smiju biti lievani, već moraju od najboljega materijala kovani biti.

Toč. 2. Čekići ne smiju biti poniklovani, već moraju glatko polirani biti.

Toč. 3. Slova i brojevi u čekićima (signa) ne smiju biti umetnuta, već mora da bude cieti t. z. signum graviran.

Toč. 4. Držak od čekića mora biti od drienovog drva.

Toč. 5. Tvorničar jamči kroz podpunih pet godina za svaki čekić i preduzima kroz to vrijeme na svakom čekiću bezplatno eventualni popravak.

Toč. 6. Čekići i pera istih moraju točno po risariji priugotavljeni biti.

Iz ovih točaka si može svatko vjernu sliku stvoriti sa kakovimi je sada šumskim čekićima naše lugarsko osoblje providjeno.

Ciena jednog čekića jeste 4 for. ili 8 kruna a pripadajuća torbica sa remenom i veoma zgodnim zatvorom same torbice stoji 4 K 15 filira.

Konačno nam je navesti, da se ti čekići na pasu poput vatrogasnih sjekirica nose, što lugaru hodanje veoma olahkočuje.

LISTAK.

Osobne vesti.

Imenovanja. Kr. ug. ministar za poljodjelstvo obnašao je imenovati u hrvatsko-slavonskom statusu činovnika državne šumske uprave: kr. šumarnike Julia Kuzmu u Vinkovcima i Ivana Kolara u Zagrebu kr. šumarskim savjetnicima; kr. nadšumara Karla Polačka u Otočcu

kr. šumarnikom; kr. šumara Karla Boora kr. nadšumarom; kr. šumarskoga kandidata Amadea Munteana kr. šumarom i konačno kr. šum. vježbenika Gustava Masztića kr. šumarskim kandidatom.

Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati protustavnika imov. občine otočke, Ivana Grčevića, revidentom u IX. činovnom razredu kod računarskoga ureda kr. zemalj. vlade u Zagrebu.

Društvene vesti.

Zapisnik sjednice upravljajućeg odbora hrv.-slav. šumarskoga društva, održavane dne 1. rujna 1904. u društvenih prostorijah šumarskoga doma u Zagrebu pod predsjedanjem I. društva. podpredsjednika V. g. Josipa Havasa te u prisutnosti p. n. gg. odbornika M. de Bone, F. Kesterčaneke, V. Benaka, Stj. Frkića, E. Slapničara, D. Mocnaja, M. Puka, K. pl. Zajca, blagajnika A. Kerna i tajnika A. Borošića.

Predmeti viećanja.

1. Čitanje zapisnika odborske sjednice od 13/5. 1904.

Nakon pročitavanja bude zapisnik bez primjedbe ovjеровljen po p. n. gg. odborncima V. Benaku i E. Slapničaru.

2. Čitanje zapisnika konferencijalne sjednice od 12/7. 1904.

Upr. odbor odobrava naknadno zaključke konferencije.

3. Izvještaj o glavnoj skupštini.

Društveni tajnik izvješćuje, da su pripreme za glavnu skupštinu i s njom spojeni izlet u smislu zaključka konferencijalne sjednice od 12/7. 1904. dovršene, te da je na trošak društva dao prirediti litografirane kopije gospodarstvenog nacrtu šume G. viteza Pongraza u umanjenom mjerilu, koje će se razdijeliti među izletnike.

Uzima se na znanje. Pošto pako prisutni I. društva. podp. V. g. J. Havas izjavljuje, da radi bolesti izletu ne će moći prisustvovati, to zaključuje upr. odbor, da na izletu društvo oficijelno zastupa društveni tajnik.

4. Podijeljenje jubilarnog štipendija.

Tajnik izvješćuje, da su stigle 3. molbe za štipendij i to: Vilima Piršića, Svetozara Drenoveca i Gjura Mrkobrada.

Upr. odbor zaključuje, da se podijeli štipendij Svetozaru Drenovcu, i to uz iste uvjete, koji postoje za uživanje zemaljskih štipendija, pak da je isti naročito dužan predavanja marljivo polaziti i koncem svakog semetra izpit položiti.

Svjedočbu o položenom izpitu biti će dužan predložiti društva. predsjedničtvu, koje će tek nakon toga doznačiti štipendij za budući semestar.

5. Čita se odpis vis. kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove od 23./7. 1904. br. 56.850., kojim se dostavlja na mnijenje osnova novo-izdat se imajuće naredbe o državnom izpitu za samostalno vodjenje šum. gospodarenje.

Upr. odbor zaključuje, da se prisutni član g. grof F. Kesterčanek umoli neka prouči i u budućoj sjednici svoje mnijenje upr. odboru priobći.

Čita se odpis vis. kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove, od 14/7. 1904. br. 38.022., kojim u riešenju društvene molbe od 13/5. 1904. br. 70. u predmetu publiciranja statističkih podataka saobćuje, da je glede sabiranja istih izdana naredba, pak da će se isti svojedobno javnosti predati.

Uzima se na znanje.

7. Petar Georgijević, kr. šum. vježbenik kod žup. oblasti u Zagrebu, moli nagradu za izradjeni nacrt G. v. Pongratza u umanjenom mjerilu, kamo će se upriličiti izlet društva.

Zaključuje se, da mu se podieli nagrada od 40 K na teret stavke proračuna, opredieljene za glavnu skupštinu.

8. Živko Živanović, šum. vj. gj. im. občine, moli da bude primljen u društvo.

Prima se.

Pošto je time dnevni red iscrpljen bude sjednica zaključena, a ovaj zapisnik u sjednici od 13. prosinca 1904. pročitán, ovjerovljen i podpisan.

Zadnja sjednica društva. upravnoga odbora održana je pod predjedanjem I. društva. podpredsjednika velem. gosp. kr. šumarskoga ravnatelja J. Havaša dne 13. prosinca 1904. u kojoj su riešene mnogobrojne molbe za podporu iz društvenih predstava i iz Kőröskeny'eve pripomoćne zaklade, te ini tekući poslovi društvene uprave. Zapisnik ove sjednice priobćit će se čim verificiran bude — valjda već u budućem broju.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Borošić: Hrvatski šumarsko-lovački koledar za g. 1905. II. go-dište. Kad ga primimo osvrnut ćemo se nanj podrobnije.

Gräbner: Handbuch der Heidekultur. Izašlo u Leipzigu. Ciena 10:80 K.

Nüsslin: Leitfaden der Forstinsektenkunde. Berlin. Ciena 12 K

Schneider: Handbuch der Laubholzkunde. 1. i 2. svezka à 3:60 K.

Borgmann: Die Entwicklung des Forsteinrichtungswesens in den Lehroberförstereien Eberswalde und Biesenthal der köngl. Forstacademie

Eberswalde seit dem Jahre 1755. bis zur Gegenwart. Ovo je djelce štampano kao manuskript za svjetsku izložbu u St. Louisu u Americi.

Pilzmerkblatt. Die wichtigsten essbaren und schädlichen Pilze. Bearb. im kaiserl. Gesundheitsamte. Izašlo u Berlinu kod J. Springera, ciena 10 pfeniga, a 50 komada 4 marke.

Bade: Die mitteleuropäischen Vögel. Ihre Naturgeschichte, Lebensweise und ihre Jagd. Izašlo u Berlinu kod H. Walhera. Ciena 6, odnosno 7 maraka.

Bargmann: Die Verteidigung und Sicherung der Wälder gegen die Angriffe und die Gewalt der Stürme, unter besonderer Berücksichtigung der örtlichen Windablenkungen. Izašlo u Frankfurtu n. M. kod J. Sauerländera. Ciena 3 mar.

Osim ovih novih djela izašla je sva sila šumarskih kalendara za godinu 1905. Ovi njemački koledari, od kojih je veći dio izašao u Njemačkoj, a manji dio u Austriji, obično su dobri, samo bi se mnogim to prigovoriti moglo, da prerano izlaze. Ima naime nekih kalendara koji su već oko polovice prošle godine, a za ovu godinu, izašli, pa su toga radi donekle antikvirani. To donosi sa sobom oštra konkurencija. Od vidjenijih njemačkih šumarskih kalendara spominjemo samo sljedeće: Gustav Hempels Kalender für den oesterr. Forstwirt; Fromme's forstliche Kalendertasche. Zugleich Kalender des „Verein's für Güterbeamte“ in Wien; Forst und Jagdkalender des böhm. Forstverein's; Forst u. Jagdkalender. Begründet von Schneider und Judeich.

Promet i trgovina.

Živahno sudjelovanje brojnih drvotržaca kod dražba nekih hrastovih čestica koje su zadnjih dana obavljene, bjelodano je dokazalo, da je potražba za hrastovom robom na drvarskom tržištu u obće vrlo velika i da je ta potražba u zadnje vrijeme još i porasla. Procjene, koje su kod prvih dražba jesenskih bile nadbijene sa okruglo 30%, nadbijene su kod nekih zadnjih dražba za još jedanputa tolike iznose — pače i više, a to našu gornju tvrdnju najrječitije podkrijepljuje. Da su pako te najzadnje dražbe mogle povoljnije izpasti od onih jesenskih, svakako se ima pripisati dobrim dielom toj okolnosti, što se je upravo u zadnje vrijeme javila potražba za francuskom dužicom. Do prije kratkoga vremena dobra je bila prodaja svih vrsti hrastove robe, naročito: trupaca, piljene robe, podvlaka i t, zv. njemačke bačvarske gradnje, samo nije bilo pitanja za francusku dužicu. Sada se je i za ovu — inače za nas vrlo važnu robu — počelo ne samo pitati, već se je ona počela uz sasvim povoljne cijene dobro prodavati. Kad pako tako važna vrst robe, kao što su francuske

dužice, dodje do dobre predje: mora se to i kod naših šumskih dražba u znatno povišenim cijenama odmah opaziti.

Prema navedenom u ovoj su [saisoni prodaja još bolje prošli oni, koji su svoje čestice kasnije na dražbu iznesli, nego li oni, koji svoje čestice odmah na početku sezone prodavati počeli. Nama je to tim draže, što su baš ovi prodavači, koji su istom u najzadnje vrijeme svoje čestice na prodaju iznieli, za dobre cene još osjetljiviji. To su naime većinom slabije situirane imovne obćine, pak zemljištne zajednice, koji prodajom, obzirom na vrijeme prodaja, prednjačiti ne mogu, već istom onda kad su one najveće mjerodavne prodaje obavljene, svoje skromnije objekte na prodaju iznose.

Rusko-japanski rat, kojemu se konac još pravo ni predvidjeti ne može, nije dosele na evropsku, napose na našu domaću trgovinu drvom nepovoljno uplivao, dapače upravo protivno, jer obje ratujuće stranke prave raznolike naručbe, od kojih mnoge koriste i toj trgovini. Hoće li taj povoljni utjecaj za cijelo vrijeme trajanja tog rata potrajati, o tom se valja nitko sjegurno izjaviti ne može.

Niže donosimo uspjeh manjih i u zadnje vrijeme obavljenih dražba

Uspjeh dražbe kod II. banske imovne obćine u Petrinji
održane dne 28. prosinca 1904. :

Z a h r p u									Ime i prezime dostalca
Tek. broj	sreza	Procjena znaša		Najbolja po- nuda iznaša		Polučeni nspjeh			
						iznad procjene	iznad pro- cjene		
		K.	fil.	K.	fil.		K.	fil.	
1	Evin Budjak . .	61320	—	115450	—	54130	—	88	Holzhandels-Actien- Gesellschaft Wien
2	Nartak	9069	—	15900	—	6 ⁸ 31	—	—	Ivan Kralj
	Ukupno .	70389	—	131350	—	60961	—	—	

Tekući broj	ponuda glasi					Žaobina iznosi				Opazka
	imovine		na hrpu			u gotovom		u vrijednostnim papirima		
	od	Evin budjak		Nartak						
		K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	
1	Schwab	—	—	13227	—	—	1000	—	Za Mohr et Comp.	
2	Ivan Kralj . . .	—	—	15900	—	400	400	—	Dostalac Kralj	
3	Milan Sachs . .	—	—	15102	—	—	—	—		
4	F. Deutscha sinovi	76202	—	—	—	—	4000	—		
5	Holzhandels - Ac- tien-Gesellschaft	115450	—	—	—	—	6000	—	{Dostalac. — Bečko družtvo. — Filialka Budapešta.	
6	Vladimir Bolčić .	68650	—	14650	—	—	—	—		
7	S. Wölfner . . .	91670	—	—	—	—	—	—		
8	Josip Eissler et Söhne	85360	—	—	—	—	—	—		
9	Illes Schlesinger .	103875	—	—	—	—	—	—		
10	Adolf Heim . . .	100455	—	—	—	—	—	—	{Za tvrdku Fritz Krauss.	
11	M. Momčilović . .	—	—	13500	—	—	—	—		
12	S. Benedik i sin .	90505	—	14205	—	—	—	—		
13	Premierou i Ružička	94150	—	—	—	—	—	—		
14	M. Gotthardi . .	78988	—	—	—	—	—	—		
15	Holzexploitations Actien Gesell- schaft Brod . . .	86101	—	—	—	—	—	—		
16	Jos. Halle i drug	96750	—	—	—	—	—	—	{113650 za obe hrpe uvjetno.	

Dražba hrastovih stabala u županiji požeškoj. Dne 7. studenoga o. g. obdržavana je kod kr. županijske oblasti u Požegi dražba hrastovih stabala zemljišnih zajednica urbarskih občina: Imrijevcu, Dobrogošće, Savskidol i Paka.

U šumi odnosno pašnjaku zem. zaj. urb. obč. Imrijevcu bilo je 1060 stabala procijenjenih na 21566 kr. 20 fil.

Za te hraste stiglo je pet ponuda i to tvrdke Gustava Mautnera iz Pakraca sa 22000 kr. Josipa Hallea iz Siska i Huga Hartla iz Zagreba sa 25.077 kr. 13 fil., Maxa Fischera iz Našica sa 26000 kr., Ivana Turkovića iz Rieke sa 28150 kr., Našičke tvornice tanina u Našicama sa 28576 kr.

U šumi odnosno pašnjaku zem. zaj. urb. obč. Dobrogošće bilo je 1116 stabala procijenjenih na 26.136 kr. 95 fil.

Za te hraste stiglo je šest ponuda i to tvrdke Illiša Schlessingera iz Beča sa 27.785 kr., Gustava Mautnera iz Pakraca sa 28.000 kr.,

Maxa Fischera iz Našica sa 31.000 kr., Josipa Hallea iz Siska i Huga Hartla iz Zagreba sa 31.007 kr. 13 fil., Ivana Turkovića iz Rieke sa 32.630 kr., te našičke tvornice tanina u Našicama sa 39.583 kr.

U šumi odnosno pašnjaku zem. zaj. urb. obć. Savski dol bilo je 1613 stabala procijenjenih na 32.405 kr. 10 fil.

Za te hraste stiglo je pet ponuda i to tvrdke Illeša Schlessingera iz Beča sa 35.785 kr., Ivana Turkovića iz Rieke sa 36.820 kr., Maksa Fischera u Našicama sa 38.000 kr., našičke tvornice tanina u Našicama sa 40.325 kr. i Josipa Hallea iz Siska i Huga Hartla iz Zagreba sa 40.777 kr. 77 fil.

U šumi odnosno pašnjaku zem. zaj. urb. obć. Paka bilo je 1486 hrastova ponajviše za gulju sposobnih procijenjenih na 18 147 kr.

Za te hraste stigla je samo ponuda našičke tvornice tanina u Našicama sa 22.737 kr.

Uspjeh ove dražbe je vrlo povoljan, jer je 5275 komada hrastovih stabala, koja su procijenjena na ukupnu svotu od 98.255 kr. 25 fil., prodano za 131. 673 kr., dakle za 33.328 kr. ili od prilike za 34% više od procienbene vriednosti.

Dne 5. prosinca 1904. obavljena je druga dražba hrastova za sedam prodajnih hrpa i to:

U šumi zem. zaj. urb. obć. Sesvete procijenjenih 1646 hrastovih stabala na 86.072 kr. dostalo je vlastelinstvo Kutjevo za 131.108 kr. ili 52·3% nad procienom.

U šum. zem. zaj. urb. obć. Grabarje procijenjenih 1781 hrastovih stabala na 71931 kr. 26 fil. dostalo je isto vlastelinstvo za 100.003 kr. ili 39% nad procienom.

U šum. zem. zaj. urb. obć. Jaguplije procijenjena 792 hrastova na 20 122 kr. 23 fil. dostala je tvrdka Bernstein-Löwinger et Sitzer iz Požege za 21 510 kr. 50 fil. ili 6·9% nad procienom. U šum. zem. zaj. urb. obć. Bjeliševac procijenjena 164 hrastova stabla na 3.265 kr. 70 fil. dostala je ista tvrdka za 3405 kr. ili 43% nad procienom.

Konačno postala je dostalcem ista tvrdka za 503 hrastova stabala u šum. zem. zaj. urb. obć. Tominovac procijenjenih na 9057 kr. 10 fil. za 938 kr. ili 2·9% nad procienom.

Popriečno nad procienom polučeno je 39%, što pokazuje, da ciena hrastovine rapidno napreduje, dočim prije njeke ove šume drvotržci ni gledati htjeli nisu.

Dvije hrpe i to one šume z. zaj. urb. obć. Treštanovci i Velika ostale su neprodane.

Cesarić.

Različite vesti.

Josip E. Weinelt. Dne 7. pr. mj. umro je u Beču nakon kratke bolesti urednik uglednoga i jedinoga austrijskoga šumarskoga tjednika „Oesterr. Forst u. Jagd-Zeitung“, umir. vlastel. nadšumarnik J. E. Weinelt u dobi od 56 godina. Pokojnik preuzeo je uredništvo spomenutoga tjednika iza nedavno preminuloga c. kr. dvorskoga savjetnika prof. G. Hempela, te je svojom osobitom agilnošću mnogo k tomu doprinesao, da se je taj list pod njegovim vještīm uredničtvom još i dalje razvio, stekav svu silu ne samo valjanih suradnika, već i mnoštvo novih abonenata i čitaoca.

Spomenploča J. Ehrenwerthu, osnivaču prve šumarske škole u našoj monarkiji, a o kojemu smo više zanimivih podataka u ovom našem listu već god. 1899. priobćili, otkrivena je svečanim načinom 14. kolovoza o. g. prigodom obdržavanja skupštine i desetgodišnjice „društva njemačkih šumara u Českoj“. Spomenploča postavljena je nad vratima gosposkijskoga dvorca, današnje šumarije, u selu Plattenu u Českoj, gdje je Ehrenwerth od g. 1773.—1791. sabirao oko sebe mlade ljude i podučavao ih u racijonalnom šumarstvu, te si time stekao osobitih zasluga naročito na šumarstvo u Českoj, koja je od njegovih vremena gledom na šumarstvo prva izmedju brojnih zemalja naše prostrane monarhije.

Razdieljene šumske biljke. Iz biljevišta, spadajućih pod upravu kr. nadzorništva za pošumljenje Kraša u Senju, razdieljeno raznim moliteljima tečajem prošle godine u svem 1,369.500 komada biljka i to: 51.000 crnoga bora, 846.000 smreke, 25 000 jele, 4 000 crnoga jasena i 500 komada briestovih sadjenica.

Za očuvanje mladih četinjača od ošteta po divljači preporučeno je jedno novo sredstvo, koje je već prokušano i izvrstnim pronadjeno. a sastoji od smjese petroleja i običnog katrana. Tim se sredstvom namažu mlade sadjenice, te ih divljač više ne dira. Petrolej i katran mješaju se od prilike u omjeru od 8:1. Na 1 ha računa se od prilike za tu smjesu da je potrebno oko 25 kg. petroleja i 4 kgr. katrana. Sama je smjesa dosta riedka, pak se stoga i biljke lahko mazati mogu; mazati se mogu običnim čvrstim kefama a još najbolje dvostrukim Büttnerovim kefama. Nigdje se još nije opazilo, da bi ova smjesa škodljivo djelovala na biljke, a jer ih ujedno sjegurno brani od ošteta po divljači, može se svakomu najbolje preporučiti.

K pitanju privatnih gospodarskih i šumarskih činovnika u Austriji. Na jedan vrlo veliki dio osoblja zaposlenoga u gospodarskoj i šumarskoj grani, po službovnom ugovoru nalaze za sada primjenu samo ustanove općeg građanskog zakonika. Pošto se ove ustanove nisu

kao dostatne pokazale, a i samo njihovo tumačenje, podnjela je vlada zastupničkoj kući carevinskoga vijeća zakonsku osnovu koja se bavi sa službovnim prilikama osoblja zaposlenoga u gospodarskoj i šumarskoj proizvodnji. Ovim se predlogom imadu postojeće osnovne norme djelom poboljšati, koli za službodavca tako i za služboprimca, a dijelom i stvoriti nove i time položaj jako velikog broja gospodarski slabih, a pomoći potrebnih služboprimaca, urediti i osigurati. Odredbe toga prijedloga vrijede za službovne odnošaje onih osoba, koje su zaposlene na temelju službovnog ugovora u gospodarskoj i šumarskoj proizvodnji ili sa ovom u savezu stojećih nuzgrednih grana. Ipak se ovaj predlog neće protezati na službovne odnošaje onih činovnika i službenika, koji su postavljeni u službi dvorskoj, državnoj, oblasnoj ili općinskoj, kao ni onog kancelarijskog pomoćnog osoblja, koje stoji u službi državnoj; nadalje neće se protezati niti na one službovne odnošaje, koji su posebnim zakonima uređeni i napokon niti na službovne odnošaje onih osoba, kojima je plaća na dan (nadnica) odmjerena. Tim zakonskim predlogom imadu se uspostaviti kao pravila: rokovi za plaćanje, zahtjevi služboprimca bude li u izvršivanju službe zapriječen bolešću ili nesretnim slučajem, razrešenje službovnih odnošaja usljed isteklog vremena i otkaza, zatim otkasno vrijeme, razrešenje službovnog ugovora prije vremena radi važnih razloga, zahtjeve obih stranaka u slučaju takovoga prijevremenoga razrešenja i napokon pravo traženja svjedočbe. Osim ovoga imadu se urediti s obzirom na osobite odnošaje i načine gospodarske i šumarske proizvodnje ona pitanja, koje su u savezu sa ostalim razrešenjem službovnog ugovora počam od početka pravoga službovnog odnošaja; nadalje zastupanje služboprimca, ako ovaj bude zapriječen u vršenju službe i ako uskrati poziv da ispuni javno-pravnu obvezu, posljedice ako se proda ili dade u zakup dobro i nastale pravne odnošaje iz položene jamčevine i iz obveze za polaganje računa.

V. V.

Paro-pila. Tvrđka Neuberger i sin odpočela je mjeseca rujna o. g. da gradi na novo parnu-pilanu, u blizini kolodvora u Ogulinu, — na istom mjestu izgorjele pile. Još nam je u noći od 18. svibnja 1904 silni požar uništio krasno uređenu pilanu, sa velikom zalihom raznovrstne robe. Samo slučaju i ljudskoj otpornosti ima se zahvaliti, da nije kolodvor sa magazinom izgorio, a mjesto bilo je u opasnosti, da će biti žrtvom silnog požara. Mnogo obitelji radnika i kirijaša jedva čekaju, da se pilana čim prije svrši i da rad počme, samo da se u ovoj zločestoj godini prehrane. I mi želimo, da to čim prije bude. Gdje ne ima trgovine i obrta, ne ima ni života!

Gašo Vac.

Da li je bio Horac vješt i dobar lovac? Na to pitanje odgovara njemački literat Petermann jestno, jer, veli, iz njegovih djela proizlazi,

da je dobro poznavao lov na sve vrsti plemenite divljači, izim lova na jelene, za koji valja zgode imao nije. Osim toga da je poznavao vještinu, kojom je moći izvježbati psa za lov. Nu ne samo, da je Horac bio dobar poznalavac tada običajnog lova, a i sam vješt lovac, on nam veli, da je već i u Rimu bilo mnogo takovih lovaca kakove mi zovemo „nedeljnim“ lovcima, te od njih sprdnju pravi. I ti su se lovci u Rimu, veli Horac, običavali još prije polazka u lov pobrinuti za divljač kod prodavača divljači — dakle sve kao i danas.

Kakovih još ima hrastova u slavonskim šumama. U reviru „Sočna“, spadajućem krajiškoj investicijskoj zakladi, našao je veli vrstan stručnjak, drvotržac, hrast sa dva metra promjera na panju, kojemu je procijenio drvenu gromadu, i to samo onu uporabivu za tehničke svrhe, na 40 m³. Računajući m³ prosječno sa 20 K vrijedio bi taj hrast — bez obzira na ostalo ogrievno drvo — oko 800 K. Takovi su hrastovi i u poznatim slavonskim hrasticima osobita riedkost.

Dopisnica uredništva. Gg. od kojih smo primili reklamacije javljamo, da smo ih riješili i zahtjeve brojeve odaslali. Svu pako gg. članove i predbrojнике našega lista umoljavamo, da nam izvole svaku promjenu u adresi odmah dojaviti u koliko ne bi mogli za takovu već iz službenih „Narodnih Novina“ saznati. Često nam naime budu pojedini brojevi lista vraćeni, a onda se takovi opet reklamiraju — a sve zbog nejavljenih promjena u adresama.

Molba i poziv.

Kako sam već objavio, kanim izdati „Geodeziju“, djelo, koje će svakom od naših domaćih stručnjaka moći dobro doći, pak umoljavam s toga p. n. gg. društvene članove, šumarske stručnjake i sve ine prijatelje, da me u tom nastojanju poduprijeti izvole predbrojboom. Ne mogu se naime odvažiti na izdanje spomenutoga djela, dok si ne osjeguram predbrojboom oveći broj kupaca. Moje 27-godišnje djelovanje na tom polju neka bude jamstvom, da će djelo odgovarati, naročito pako potrebama gospodarskih i šumarskih stručnjaka. Ujedno umoljavam svu onu gospodu, kojima sam na blagohotno raspačanje priposlao moj „Obodni način mapovanja sa stolom“ da me se izvole sjetiti, a koliko me se još sjetili nisu.

Franjo pl. Kružić,

profesor tehničke srednje škole u Sarajevu.

Broj 2077.

Oglas.

U biljevištih kr. nadzorništva za pošumljenje krasa u Senju, razpoloživo je:

1. 1.000.000 komada 2 godišnjih biljka crnoga bora,
2. 500.000 komada 2—3 godišnjih biljka omorike,
3. 2.300 komada 2 godišnjih biljka ariža.

Ukupno 1,502.300 komada biljka, koje će se na razne obćine (političke, mjestne, urbarske, imovne), kao i na privatne šumoposjednike bezplatno loco biljevišta porazdieliti, uzimajući pri tomu osobiti obzir na molitelje iz kraškoga područja bivše vojne Krajine i Primorja.

Područne oblasti, obćine i privatni šumoposjednici, koji žele upitne biljke dobiti u svrhu šumske gojitbe, neka svoje molbe podnesu ovamo neposredno u neprekoračivom roku do 31. siečnja 1905. dočim će se odprema upitnih biljka, prema stigavšim prijavama i razpoloživom broju, obaviti u proljeću 1905., te o tomu molitelje pravodobno obavjestiti.

U Zagrebu, 21. prosinca 1904.

Ban kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Broj 7796.

Oglas dražbe

koja će se dne 30. siečnja 1905. obaviti kod gradskog poglavarstva u Koprivnici, vrhu prodaje dolje naznačenih i u naravi popisanih hrastovih stabala

Naziv šume	Broj hrastovih šuma	Procjena drvene gromade :				Procijenjena vriednost		Opazka.
		Trupci	Cieпка	Re- zana gradja	Pod- vlake	K.	fil.	
		Kubični metar						
Salovica	10.738	3152·87	4311·49	8581·09	1153·18	357.790	84	Odaljeno od željezničke postaje Koprivnica 6 kilomet.
Ciglena	462	81·85	407·10	235·80	98·42	17.364	55	Odaljeno od željezničke postaje Koprivnica 1 kilomet.
Ukupno	11.200	3234·72	4718·29	8816·83	1251·60	375·155	39	

Obcí dražbení uvjeti su sljedeći:

1. Dražba obaviti će se izključiv ustmene ponude, samo primanjem pismenih ponuda.

2. Da se pismene ponude uvažiti mogu, potrebno je, da se one dne 30. siječnja 1905. do 11 sati prije podne kod uručenog zapisnika gradskoga poglavarstva predadu.

3. Pismene ponude imaju biti propisno biljegovane sa točnom oznakom dražbenog predmeta, točno navedenom brojevi i slovi izraženom svotnom ponudom, zatim uz ime, prezime, obitavalište i vlastoručni podpis u ponudi naročito očitovati, da su mu dražbo-prodajni uvjeti poznati, da se njima podvrgava, te da će takove ili sam ili kroz svog punomoćnika podpisati.

4. Ponudi ima priležati 10% izključne cijene u ime žaobine u gotovom novcu ili u tečaju stojecih, couponi i talonom obloženih državnih papirih, koji se sa 5% izpod bečke burzine vrijednosti primaju.

5. Na omotu pismene valjano zapečaćene ponude mora sljedeći napis stajati: „Ponuda za kup hrastovih stabala, koja se na dan 30. siječnja 1905. kod gradskoga poglavarstva u Koprivnici putem javne dražbe pismenom ponudom prodavaju, koja se nalaze u šumi Šalovica i Ciglana, ter su vlastnost gradske občine Koprivnica“.

6. Ponude brzojavne ili naknadno stigavše ne primaju se.

7. Rok za izradbu i izvoz ustanovljuje se do 31. ožujka 1904.

8. Poblži uvjeti dražbe mogu se uviditi kod gradskoga poglavarstva svaki dan za vrijeme uredovnih sati.

Poglavarstvo sl. i kr. grada.

U Koprivnici, dne 23. prosinca 1904.

Gradonačelnik: Dr. Malančec.

Svaku količinu

BREZOVE KORE

kupuje i dobro plaća

Em. Aug. Kracek,

tvornica burmuticah od brezove kore

 Bílí Třemešna n/Labem u Českoj.

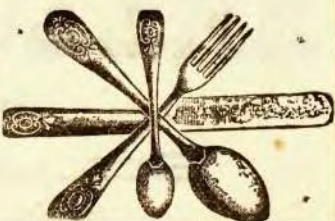
Jedna gospodarska tezulja i jedna boćica izvornog francuskog parfima

Uz vrlo jeftine cijene razasijam iz prepuna mi skladišta — vanrednosti radi poznatu

robu iz meksikanskog srebra, i to:

6 kom. stolnih noževa iz meksikanskog srebra, 6 kom. viljuška iz meksikanskog srebra, 6 kom. jedaćih žlica, 12 kom. kavnih žlica, 6 kom. desertnih noževa, 6 kom. desertnih viljušaka, 1 velika žlica za juhu, 1 velika žlica za mlieko, 1 salonski sviećenjak

svih 46 komada zajedno, samo for. 6.50

Svaki naručitelj dobije još osim gore navedenog garantirano dobro funkcionirajuću 12¹/₂ kg. noseću gospodarsku tezulju. — Meksikansko srebro je sasna bijela kovina te za njezinu trajnost i kakvoću garantiramo kroz 25 god. Odprema sledi uz napred priposlani iznos ili poštan. pouzeće iz evrop. skladišta

JOSIP DENKER, Central Verkehrs-Warenhaus Budimpešta VII. Hernad ulica 54.

7a for. 3.40 uz poštan. pouzeće šaljem preostatak od Szepeškog platna za 6 potpunih gospojinskih ili mužkih košulja 90 cm. izvrstne kakvoće, garantirano kroz 5 godina.

7a for. 4.50 uz poštan. pouzeće šaljem 3 m. modernog suknja za jedan elegantni ogrtač za gospodu u svima bojama prama želji.

7a for. 2.50 šaljem 4¹/₂ kg. (po prilici 50 kom.) malo oštećenog ličnog sapuna iz lijanja ruža, ljubica, rezede, jasminka, višibaba itd. uz unapred poslani novac ili poštansko pouzeće.

Radi velikog prometa ne mogu da šaljem uzorke. — Plavo emailirane lonce za kuhinje, fini proizvod uz jeftine cijene. — Pokusna pošiljka od 6 kom. kuhinjskih lonaca i 6 kuhinjskih zdjelica skupa samo for. 3.— uz pošt. pouzeće kod **JOSIP DENKER, Budimpešta VII. Hernad ulica 54.**

SADRŽAJ.

	Strana
Povodom nastupa nove godine 1905.	1—3
Neke misli o shodnim ciljevima suvremene šumarske politike u Hrvatskoj i Slavoniji. Piše I. P.	3—15
O novijoj kemijskoj uporabi treseta i drva. U klubu hrv. šumarskih akademičara predavao absol. šum. akad. A. Ugrenović ml.	15—24
Pravila kluba šumarah u Ogulinu. Piše Gašo Vac.	25—29
Nešto o sadanjem stanju šumarskih vjezbenika stojećih u zemaljskoj službi, naročito onih akademički naobraženih. §§. 14. i 15. naputka A) za imovne občine prama današnjim okolnostima kod I. banske imovne občine, naposeb šumarije glinske Piše Gedeon Ogrizović, kot. šumar.	29—33
Šumski čekići i bati. Piše Jos. pl. Aue, kot. šumar.	33—37
Listak. Osobne viesti: Imenovanja.	38—40
Društvene viesti: Zapisnik sjednice upravljajućeg odbora hrv.-slav. šumarskoga društva održavane dne 1. rujna 1904.	40—41
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo	41—42
Promet i trgovina	42—43
Različite viesti: Josip E. Weinelt. — Spomenploča J. Ehrewerthu. — Razdieljene šumske biljke. — Za očuvanje mladih četinjača od odšteta po divljači. — K pitanju privatnih gospodarskih i šumarskih činovnika u Austriji. — Paro-pila. — Da li je bio Horac vješt i dobar lovac? — Kakovih još ima hrastova u slavonskim šumama. — Dopisnica uredništva.	43—46
Oglasi	47—49
	49—52

Poziv zbog uplate članarine i predbrojbe.

Umoljavaju se p. n. gg. članovi i predbrojnici, koji članarine ili predbrojnine još i za prošle godine namirili nisu, da toj svojoj dužnosti čim prije udovoljiti izvole, jer će se doskora odpočeti ubiranjem iste putem poštanskih naloga. Članarina, koja bi se u smislu društvenih pravila imala već tečajem I. četvrti svake godine uplatiti, iznosi za članove I. razreda na godinu 10 K, za članove II. razreda, koji dobivaju samo „Lugarski Vjesnik“ 2 K, a za one koji dobivaju osim toga još i „Šumarski list“ 6 K na godinu. Novce valja u svakom slučaju poslati na podpisano predsjedništvo (Zagreb, Markov trg br. 3.).

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskog društva.